

วชวธณสมค๐๑

บทประพันธ์

ดิศตคามกร	...	...	...	...	...	...
...	...	...	พระราชวังคีเชอ กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์	...	...	๓
เคียนห่า	...	...	...	...	...	๓
กรมสร้างพระบรมรูปพระเจ้าแผ่นดินไทย	...	...	...	...	...	...
...	...	...	สมเด็จพระเจ้า กรมพระยาดำรงราชานุภาพ	...	...	๔
พระเอกของข้าพเจ้า	...	...	...	...	เจริญ โกเศศ	๕
เจ้านั่งไทรภูมิ	...	...	...	...	...	๖
กุศลศรัทธาสุนทรภู่ทอง	...	...	...	...	เจ้า อรรถเจตน์	๖
มัทลุงนาถนันท์	...	...	...	...	...	๗
หนังสือเรื่อง Anna and the King of Siam	...	...	...	...	...	...
ของ Margaret London	...	...	...	...	...	๗
ประกวดร้อยแก้ว	...	...	...	...	...	๗
ในของวรรณคดี	...	...	...	...	...	๗

৬ মধ্যম ১৫৬৯

7. 6/10

== วงวรรณคดี เล่ม ๓ ==

วงวรรณคดีเป็นหนังสือรายเดือน ออกเดือนละ ๑ เล่ม

พระพิพัฒน์พิทยากุล เจ้าของ

หม่อมหลวงหญิงจิตติ นพวงศ์ บรรณาธิการ

สำนักงานตั้งอยู่ที่ "ไชยณรงค์" มุมถนนตัดท้ายรัชดาภิเษก

ติดต่อทางจดหมายและบอกรับที่ ๓๗๗ ซอยพญานาค ถนนเพชรบุรี พระนคร

ราคาเล่มละ ๔ บาท

บอกรับครึ่งปี ๒๔ บาท เต็ม ปี ๔๘ บาท

ท่านเป็นสมาชิก วงวรรณคดีแล้วหรือ ?

พิมพ์ที่โรงพิมพ์พระจันทร์ พระนคร นายสนั่น บุญยสิริพันธ์
เจ้าของ ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา ๕/๔/๒๔๘๘

ลิลิตล้ามกรง

พระราชวรวงศ์เชอ กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์

(ลิลิตล้ามกรง เป็นพระนิพนธ์เรื่องใหม่ที่สุดของ พระราชวรวงศ์เชอ กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ และเป็นลิลิตที่ยังไม่เคยเห็นมีใครเขียนกันในเมืองไทยนี้ มี ร่าย โคลง ฉันท์ และกาพย์ รวมอยู่ด้วยกัน เรื่องของลิลิตเป็นเรื่องพระราช พงศ์าวดาร เขียนตามหลักฐานที่มีอยู่เป็นลายลักษณ์โดยตลอด ที่ว่า "ล้ามกรง" นั้น คือ กรุงศรีอยุธยา กรุงธนบุรี และกรุงรัตนโกสินทร์ เริ่มต้นด้วยกรุงศรีอยุธยา เป็น หนังสือเล่มใหญ่ที่ทรงแต่งด้วยพระอุทิศหวิริยะโดยแท้จริง แม้สงครามจะคุกคาม ถึงเพียงไรก็ตามมิได้ทรงย่อหย่อนทอดยอ ลิลิต "ล้ามกรง" นี้น่าจะจบเมื่อเยอรมันแพ้สงครามในยุโรป ในตอนท้ายเรื่องทรงตั้งปัญหาไว้ว่า หากญี่ปุ่นแพ้แล้วไทยจะเป็นอย่างไร? ตอนที่คิดมานอยู่ในตอนที่ ๓ กรุงรัตนโกสินทร์ — บรรณานิการ)

พัฒนวงศ์

ร่าย ๑ พระเสด็จเดินทัพผ่าน ทางด่านพระจากรุก คักคักพลโยธา
จวบปราจีนบุรี ข้ามนันททางมุ่ง วิถีทุ่งแสนแสบ ชนทุกแถบที่ได้
ข้าวกดบับแห่งทัพไท้ แซ่ซ้องสาธุการ ท้ามนานา

โคลง ๔	๑ ฝ่ายหลวงสรวิชิตผู้	นามทน
	ข้าวกดบับทัพอนุสนธิ	ทราบดี
	สวนผลธู์ตำบล	แสนแสบ
	นบนาทมนานา	ขม่านาพล ฯ

๑ เดือน ๕ แรม ๘ ค่ำ	มี
ในคืนไฉนวาร	บิชาด
๓๓๔๔ กาด	ดอบไว้
กำหนดเวลาได้	จุดศก
๑ เด็ดจกขณมา ,	เมื่อเช้า ๒ โมง ๑
เทียบตุรียคคิวดา //	เจ้าพญา
วันท ๖ เมษา	ระพี
เริ่มราชวงศ์ใหม่	ยนมาส
	เมื่อนนวงงาม บารณ ๑

โอกรรมเอ๋ย

ด้ายน้ำเอ๋ยเคยไหลไปแล้วหรือ	ด้ายดมเอ๋ยพักกระพือผ่านเกศา
แสงแดดเอ๋ยเคยดับไปกับตา	ดอกไม้อ้อยไฉนมาหยดรวริน
ระกาเอ๋ยเคยขึ้นกิ่งนั้นเหงา	ผีเสื้อเอ๋ยโยเจ้าไม้ไผ่ผืน
วิหคเอ๋ยเคยขานไม้หากิน	อศคเอ๋ยมอดต้นแสงมีคณน
ทุกสิ่งเอ๋ยเคยดับไม่กลับหลัง	ห้วงอกเอ๋ยเพียงจะพวงตงพัน
โอกรรมเอ๋ยทั้งเราเศร้าเหตุน	โอกรรมเอ๋ยเมื่อไรจะพ้นทมนงหม่น เอ๋ย

“แสงกรานต์”

เดือนห้า

ฤดูหนาวกว้าง	กลางหนาว
เห็นว้าวหว่างออกปloom	ว้าวขึ้น
สายทรวงปิ่นนอกทาว	ทรวงฟ
เห็นละลอกชกฟ	พินนแค
ฤดูดูรายธุร์เหล่น	มหรสพ
ทอทัวชยหญิงพวง	พวงพ้อง
สรวลสขงสำนขงจบ	จรโลก
แสนสนกถ้วนท้อง	ท้าวเมือง

ทวาทศมาส

“ในหนังสือพนมมาศได้กล่าวไว้ว่า เมื่อถึงกำหนดพระสุริยเทพบุตรได้จโคจร
จากราศีมีน ประเวศขึ้นสู่ราศีเมษ สมมติว่าเป็นวันถึงกรานต พระบรมวงศานุวงศ์
และข้าราชการถวายบังคม ถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยา แล้วก็พระราชทานเบญหวัดผาย
ข้าทูลละอองธุลีพระบาทฝ่ายหน้าฝ่ายในทั้งปวง

มามีปรากฏต่อชนหลังในจดหมายขุนหลวงหาว่าดว่า “ตั้งตำนานแล้วตั้งนา
พระชัยและพระไฉยคำสดร จึงนิมนตพระตั้งราชาคณะตั้งหน้าพุ ฉันทถวายไทยธรรม
สามวัน ถือน้ำพระรัตนไตรย์ วัดพระศรีรัตนเพชญ์ของคหนึ่ง พระทรายเคียงของคหนึ่ง
วัดกุฎีดาวของคหนึ่ง พระทรายหน้าโถงพระเนียดของคหนึ่ง พระตั้งฉันทถวายไทยธรรม
ตั้งคำदानทาน ๖ ตำบล ๆ ละสามวัน คดาชยอดแห่งหนึ่ง วัดสุ่มกตบพิตรแห่งหนึ่ง
ตระแสงแก่งแห่งหนึ่ง สระพานช้างแห่งหนึ่ง คาดาดินแห่งหนึ่ง สระพานสัตว์แห่งหนึ่ง
เตียงพระตั้งชกฤห์ศักดิ์ มีชาวและกบชาวของกินหมากพลู มีท่งนาอาบนากน แบ่ง
น้ำมัน ห่อ กระเจก มีช้างคตมม หมอนวด หมอยา ทั้ง ๖ ตำบล”

จากพระราชพิธีสิบสองเดือน

เรื่องการสร้างพระบรมรูปพระเจ้าแผ่นดินไทย

ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ

(จากบันทึกฉบับส่งสมเด็จพระเจ้า กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ประธานหม่อมราชวงศ์ สุนทราธิ สวัสดิกุล)

บันทึกฉบับส่งสมเด็จพระเจ้า กรมพระยาดำรงราชานุภาพ เรื่อง การสร้างพระบรมรูปพระเจ้าแผ่นดินไทยเป็นเรื่องหนึ่งที่มีอยู่ในบันทึก เหตุที่จะเกิดบันทึกฉบับนี้เพราะหลังจากเสด็จกลับจากบึงประจานโอกาสให้หม่อมราชวงศ์ สุนทราธิ สวัสดิกุล เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทเกี่ยวกับโบราณคดีและวรรณคดีของไทย ณ วังวรดิศในเวลาระหว่าง ๓๖.๐๐ น. ถึง ๓๗.๐๐ น. ทุกวัน ปัญหาส่วนมากทรงตอบทันทีทันใด บันทึกไว้แล้วอ่านทวนถอยในวันรุ่งขึ้น เป็นเรื่องที่น่าสนใจอ่านทั้งต้น — บรรณารักษ์

เหตุที่จะถามปัญหาเรื่องนี้เนื่องมาจากไปถวายบังคมพระบรมรูปในปราสาทเทพนิคร มีความคิดกันว่า พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าฯ นั้นทรงมีพระลักษณะเหมือนกับพระบรมรูปหรือไม่

ปัญหา ประเพณีการสร้างพระบรมรูปพระเจ้าแผ่นดินไทยนั้นได้แบบอย่างมาจากไหน ทำกันมาแต่ครั้งใด พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าฯ ได้แบบหุ่นมาจากไหน ทำกันอย่างไรจึงว่าเหมือนพระองค์จริง ๆ

ตอบ ประเพณีทำโมニュเมนต์พระเจ้าแผ่นดินที่ดองตบไปแล้ว มีมาเก่าแก่ดึกดำบรรพ์ จะเห็นได้จากเขมรทำเป็นเทวรูป ถ้าถอยพระพุทธรูปสำเนาฝ่ายมหายานมักทำเป็นพระโพธิสัตว์ ดังนั้นฐานว่าไทยได้ประเพณีมาแต่เขมร ไทยกรุงศรีอยุธยาเมื่อพระเทพนิคร และรูปสมเด็จพระนเรศวรที่ถวายที่โรงแสง พระบรมรูปทั้งสองนคงไม่ใช่

ที่ ๓ กับเอมเปรดได้ตั้งรูปหล่อครึ่งตัวเป็นบัลลังก์ทองแดงมาถวาย พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดมากและจะต้องให้ของตอบแทน เมื่อทูลเสร็จเสด็จกลับไปทูลให้ข้างบนพระบรมรูปมาถวายเป็นรูปเต็มพระองค์แต่ก็ไม่ตกลงกัน เป็นปัญหาว่าจะตอบแทนอย่างไรกัน อีกคราวหนึ่งเอมเปอเรอเสด็จตราเถยของคอนเนอร์มาถวาย คงตราม้าหัวนะโปเลียน โบนาปาร์ต พระจอมเกล้าให้ทำตั้งออกไปบ้างเป็นรูปที่ทำได้เหมือนมาก เดียวพระบรมรูปติดตรานยังอยู่ท่วงฟองเคนโบด ในเรื่องรูปนั้นนับต่อมาว่าให้พระยาจินดารัตนารักษ์ บันใหม่ด้วยปูนปลาสเตอร์ บันเท่าพระองค์ทรงพระมาดาสักกาทรงผ้าเยียรบับ เดิมอยู่ที่หอศาสตราคม รือหอแถวเอามาไว้ที่กระทรวงมหาดไทยพักหนึ่งแล้วได้ตั้งไปประดิษฐานไว้ที่พระที่นั่งเพชรภูมิไพโรจน์จังหวัดเพชรบุรี (ที่เขาวัง) กับได้จำลองไว้อีกองค์หนึ่งในปราสาททางด้านตะวันตกในวัดราชประดิษฐ์ แต่หาได้ตั้งไปถวายพระเจ้านะโปเลียนที่ ๓ ไม่ ที่ไม่ได้ตั้งไปนั้นเพราะเป็นรูปปั้นด้วยปูนน้ำมัน ยังไม่ได้หล่อ ครั้นจะหล่อก็ต้องเข้าไฟ การเอารูปเข้าไฟนั้นถ้ายังมีพระชนม์อยู่ถือเป็นอัปมงคล เลยไม่ได้หล่อจนแล้ว มาในรัชกาลที่ ๕ เลยจับหล่อหมดทั้ง ๔ พระองค์ เกิดปัญหาขึ้นบ้างตอนนั้นพระพุทธรูปพม่า เพราะพระพุทธรูปพม่า ๑ หากคนรู้จักยาก นัยว่าเรียกเอาคนที่เคยเห็นมาให้การ แล้วกับตามคำให้การนั้น คนที่เคยเห็นพระพุทธรูปพม่าครั้นนั้นยังเหลืออยู่สี่คน คือสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) เจ้าพระยาสุธรรมมนตรี (บุญศรี บุรณศิริ) พระองค์เจ้าปุก (รัชกาลที่ ๒) และเจ้าพระยาธรรมมา (มั่ง) คนที่เคยเห็นพระพุทธรูปองค์หนึ่ง นามมาก พระบรมรูปหล่อมาหล่อเอาทงทพระเจ้าแผ่นดินยังมีพระชนม์อยู่ ก็พระบรมรูปรัชกาลที่ ๕ ดูไม่เป็นการรังเกียจกัน รูปแรกหล่อคือเหรียญเงินบาท ๓๑ แด่ก่อนหล่อกันแต่รูปพระเถย หากหล่อพระบรมรูปไม่เพ่งมาหล่อในรัชกาลที่ ๕ เอง ถัดจากนั้นพระบรมรูปทรงม้าก็หล่อทงทของพระชนม์อยู่ ได้เสด็จเปิดพระบรมรูปด้วยพระองค์เองเข้าไป

พระเอกของข้าพเจ้า

“พวกกล้าทรงองค์อุสุเรนราช	มาถึงหาดเห็นคนบนสิงขร
“ทอดสมอรอราในสาคร	พลนิกรพร้อมกันทั้งพันลำ
“เสด็จเข้าที่ทรงแล้วทรงเครื่อง	อร่ามเรืองล้วนจินดาเลขาข้า
“ใส่หมวกดำเสือดำกางเกงดำ	แล้วลงลำเรือใช้กับไพร่พล
“พวกโยธิตักรรเขียงเข้าเคียงเขา	ทหารเอาถ่อรับอยู่สับสน
“ฝ่ายว่าองค์อุสุเรนเจนประจัญ	จึงพาพลยุรยาตรขึ้นหาดทราย
“พอเห็นองค์พระอภัยวิไลโฉม	งามประโลมแลเลิศคุณเณรดาบ
“อร่ามเรืองเครื่องประดับสำหรับกาย	เห็นดีร้ายกษัตริย์มาแต่ไกล
“จึงตรัสถามตามภาษาฝรั่ง	ว่าท่านทั้งนี้พากันมาแต่ไหน
“เกิดวิบัติขัดขวางเป็นอย่างไ	จึงอยู่ในเกาะขวางกลางคงคา”

ข้าพเจ้าคัดลอกตอนในเรื่องพระอภัยมณี มาไว้ข้างบนนี้ทางวรรค เพื่อพ
 ความสะดวกมาแต่ เมื่อครั้งอ่านเรื่องพระอภัยมณีเป็นครั้งแรก อ่านครั้งน
 ด้กนกเห็นเป็นคเป็นตะ เห็นเป็นรูปพระอภัยมณีแต่งตัวเป็นอย่างพระเอกในเรื่องละคร
 เมื่ออ่านถึงตอนทศุเรนกับพระอภัยมณีแรกพบกัน คือดอนทยกมาอย่างข้างบน ข้า
 พเจ้านึกเห็นภาพอุสุเรน แต่งตัวเป็นอย่างนายทหารเรือเมื่อแต่งเครื่องแบบเต็มยศ คือ
 ใส่หมวกดำ เสือดำนางเกงดำ หมวกนั้นเป็นรูปยาว ๆ อย่างกระจุบ ซึ่งเราเรียกกัน
 ว่า “หมวกอุสุเรน” แล้วยังเห็นทนายและทอน ๆ ตามเสื่อ มัตน มัทอง มัตวงตรา
 ประดับอยู่ด้วยดาว ส่วนพระอภัยมณีนั้นข้าพเจ้ายกยเห็นภาพ เป็นอย่างพระเอกอยู่
 ตามเดิม ไม่มีเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างใด พระอภัยมณีเมื่อข้าพเจ้าเห็นภาพเป็นครั้งแรก

แรก “พังแรกรุ่นชนชาติบ่หาบ” นางผละอัยกษลภพาเอาไปเป็นผัว เกิดสันตมทร
และต่อมาจนพบกับอุคเรน ก็เป็นเวลาดังมานานปี พระอภัยมณีของข้าพเจ้า ก็ยัง
เป็นพระอภัยมณีรูปร่างอย่างเดิมอยู่รำไป ไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลงให้แปลกไปกว่าเก่า
ยิ่งกว่านั้นรูปร่างพระอภัยมณีของข้าพเจ้า ก็ด้วยเห็นพระเอกอื่น ๆ ในเรื่องละคร จะ
ผิดกันที่พระเอกของข้าพเจ้าคนนั้น เป็นพระทรงบี ไม่ใช่เป็นพระทรงศรีหรือพระขรรค์
ทรงเท้านางพระอภัยมณีที่ข้าพเจ้ารู้สึกนึกเห็นอยู่ในใจ ท่านจะเรียกว่าภาพพจน์
หรือมโนภาพหรือจะเรียกว่าภาพอะไรก็ตามใจท่าน

ข้าพเจ้าเห็นพระอภัยมณีเมื่อครั้งกระโน้น กระทั่งถึงครั้งกระโน้น ก็เห็นม
ลักษณะเป็นพระอภัยมณีคนเดียวกัน แต่ตัวข้าพเจ้าครั้งกระโน้น กับครั้งกระโน้น ไม่
เป็นเหมือนพระอภัยมณี เพราะข้าพเจ้าไม่สามารที่จะเห็นยวงรูปร่างหน้าตา ตลอดจน
จนความคิดความวของข้าพเจ้าให้คงท้อยอย่างใดก็อย่างนั้นได้ เมื่อข้าพเจ้าอ่านเรื่อง
พระอภัยมณีครั้งหลังนั้น จึงมีความรู้สึกและความคิดผิดกว่าเมื่อก่อน อำนาจแห่ง
ความรู้สึกนึกเห็นของข้าพเจ้าคล้ายไป กลายเป็นใช้ปัญญาความรู้ เข้าไปพิจารณา
หาเหตุผล อุคเรนทรงเครื่อง “อร่ามเรืองฉนวนจินดาเดชาข้า” เมื่อก่อนนั้นข้าพเจ้ารู้สึก
ว่า “จินดา” คือเพชรหรือแก้วมณีนาคามแสงฉวาวแวบ ฉนวนข้าพเจ้ารู้มากไปว่า จินดา
ไม่ได้แปลว่าแก้ว แต่แปลว่าความคิดจึงบอกพร้อมด้วยศัพท์ “เด็ดเจ้าที่สดงเด็ด
ทรงเครื่อง” พิจารณาตามตัวอักษร ผู้ที่เด็ดเจ้าที่สดงคือพวกเจ้าทรงของคอคูเรนราช
หาใช่ของคอคูเรนไม่ จึงบอกพร้อมด้วยไวยากรณ์ อุคเรนเห็นพระอภัยมณี “อร่ามเรือง
เครื่องประดับสำหรับกาย เห็นครายกษัตริมาแต่ไกล” พระอภัยมณีไปอยู่กับนางผ
ละอัยกษลภหยาบ คือระหกระเหินหนีนางผละอัย นางเจอกมากางทะเลอภัยหลายวัน
ก็ครั้งหนึ่ง เรือแตกต้องว่ายน้ำมาชนเกาะกอกครั้งหนึ่ง ยังทรงเครื่องอร่ามเรืองอยู่
หรือ ยังทรงขลุ่ยมางกุฏอยู่หรือ อุคเรนจึงเดาได้ว่า “เห็นด้วยรายกษัตริมาแต่ไกล”

ข้อความตอนจบของด้วยเหตุผล ข้าพเจ้าอ่านเรื่องพระอภัยมณีครั้งนั้น อ่านอย่าง
คนมีความรู้เป็นคำศัพท์ จึงเห็นข้อบกพร่องทางความรู้ แต่อ่านครั้งนั้น เป็นอ่าน
อย่างคนธรรมดา เป็นอ่านด้วยความรู้สึก ไม่ใช่อ่านด้วยความรู้แห่งเหตุผลข้อเท็จ
จริงของศัพท์ของไวยากรณ์และของเรื่อง ข้าพเจ้านึกว่าถ้าสุนทรภู่มีความรู้อย่างที่
ข้าพเจ้ารู้ สุนทรภู์ก็คงไม่เป็นสุนทรภู์ และข้าพเจ้าก็คงไม่เป็นข้าพเจ้า เพราะอะไร
เรื่องพระอภัยมณีของสุนทรภู์จึงเป็นวรรณคดี ซึ่งข้าพเจ้าเองก็เห็นว่าเป็นวรรณคดี
อย่างแน่แท้ โปรดคิดเอาเองเถิด

เสฐียรโกเศศ

๓๕ มี.ค. ๘๘

หมี = หมา ?

หมี น. สัตว์ป่าสี่เท้า รูปร่างคล้ายสุนัขบ้างหมาบ้าง ตามชนิด

หมาป่า น. สัตว์ในป่ารูปร่างคล้ายหมาลักษณะและขนต่าง ๆ กัน

สุนัข น. หมา

จากปทานุกรม กรมตำรา กระทรวงธรรมการ

พิมพ์ครั้งที่ ๒ พ.ศ. ๒๔๗๐

เงาแห่งไตรภูมิ

ของ

เมืองรอง

แต่ไหนแต่ไรอยู่มาได้ แม่แต่สมัยทวยหูก สมัยที่หูกไชเรนบรรเลงเพลง
นางครวญทงกตางคนกตางวัน ชตากรรมของข้าพเจ้าก็ยังค้อย แต่อนาถนักรู้จัก
ต้นสมัยทมิฬมนุษย์จะพิฆาตฆ่ากันตามใจชอบ ข้าพเจ้ากลับต้องประสพเคราะห์อย่างร้ายกาจ
คือได้รับเชื้อใช้ทมิฬ โดยบังเอิญแท้ ๆ

ด้วยอำนาจของพิษไซ้อย่างเดียว ข้าพเจ้าคงยังไม่ถึงที่ แต่เพราะความฉุน
ไรไม่คอก ไม่เงินซื้อชวดตามทกกรเรียกครอง วาระที่สุดจึงมาถึงเยี่ยงคนจนทงหลาย
บรรดาตั้งทงปวงทอยณะเพาะหน้าตั่ว ๆ ดัง ๆ แดียงต่าง ๆ ที่เคยได้ยีนักแ้วแต่เพียง
แ้ว ๆ ข้าพเจ้าพยายามจะจดจำแ้วแต่หนึ่ยกให้แน่ชัด แต่ไม่ถนัดเดี่ยเดี่ยว หูกขอ
ตากน้ำ แ้วความรูสึกนึกคิดก็เลือนลอยไม่ได้สัก

ถมเย็นไซยมามาเบา ๆ พอรูสึก ท้ามกตางความเลือน ๆ ดัง ๆ ข้าพเจ้า
มองอะไรไม่เห็น แ้วฟังอะไรก็ไม่ได้ยิน เพราะมีแต่ความมืดมนแ้วและความเงยบงัด
ข้าพเจ้าเคยกำหนดไว้ในใจว่า โลกเหมือนแ้วสว่าง มนุษย์มาจากทมิฬ แ้วพากัน
ไปสู่ทมิฬ ชีวิตเป็นแต่เพียงเงา เห็นจะจริงเลี่ยแ้วแล้ว

ขณะทมิฬ ๆ งง ๆ ไม่ทราบว่กำลังอยู่ ณ ที่ใด แ้วจะไปทางไหนค้อยไปนั้น
ความมืดมัวทวปริมนทลได้ค้อยคดกลายขยายออก แ้วแ้วสว่างสัว ๆ ก็บังเกิดชน
ที่ตระน้อย ๆ พอก่จะทำให้ง่เกิดเห็นสภาพแ้วดลัสมได้บ้างแล้ว ตรงออกไปทางเบอง
หน้า ณ ที่ศตวันตก มีถนนักว้างใหญ่แ้วยาวเหยียด ตั้งต้นจากทห้ข้าพเจ้ายืนอยู่ แ้ว

ตัดตรงไปไกลสุดที่สายตาคำนวณได้ แม้นนน เท้าที่สังเกตเห็น จะเรียบราว เพราะปลาดด้วยวัตถุที่แข็งกว่าหิน แต่ก็มีร่องรอยแห่งความสึกหรอ แสดงว่าเป็นทางรวม มีผู้ใช้สัญจรไปก่อนหน้าข้าพเจ้าแล้ว มีใช้จำนวนเล็กน้อย เหลือไปพิจารณาโดยรอบอย่างถี่ถ้วน ก็ไม่เห็นถนนสายใดจะมีอีก คงมีอยู่สายเดียวเท่านั้น ไคร ๆ ก็จะต้องใช้ถนนนี้.

พอตกดงใจว่าจะเดินไปตามถนน ข้าพเจ้าก็แว่วเสียงบรณเจดอยมาตามลม มองไม่เห็นว่ามีเป็นใครและอยู่ที่ไหน แต่สำเนียงเพลงทกาดังเจอยแว่วอยู่นั้น ช่างดื่มด่ำจับใจข้าพเจ้าแท้ ๆ ทั้งทำนองและจังหวะดังตักถมก้นก้นสนั่นแตกต่างจากทริยางคยานาชนตที่เคยได้ยินได้ฟังมาแล้ว นหรือคือเพลงสวดวรคซึ่งบรณเจดอยรบวิญญานของมนุษย์เมื่อพรากรออกจากร่าง และขับกล่อมให้เกิดเบเคตมตมความระทมทุกข์แห่งชีวิตเสียทั้งต้น ข้าพเจ้าก็ดำเนินไปดังที่พยัสถานหรือนั่น เมื่อกำลังในทำนองนี้ ทั้ง ๆ ที่อนาคตยังดกดิบ จิตใจข้าพเจ้าก็บีบคั้นคล้ายประหลาด.

สว่างมากจนแล้ว ข้าพเจ้าจึงเห็นมีผู้เดินไปข้างหน้าเป็นทิวแถว มีแต่ไปไม่มีมา ข้าพเจ้าแว่วเสียงร้องเรียกและตักเห็นไปว่าผู้ถูกก้มมือ จึงได้เดินตามเขาไปด้วยความระมัดระวัง ถนนสายนี้ช่างดีแท้ ๆ เพราะไม่มียานพาหนะใด ๆ ทั้งสิ้น ต่างก็เดินย่ำไปตามถนน ไม่มีไพร่ ผู้ดี ไม่จำกัดใครมี ใครจน เมื่อมาถึงถนนสายนี้แล้ว ก็เหมือนกันทั้งหมด.

นานเท่าที่ถนนนั้นทอดไปถึง ข้าพเจ้าเดินตามเขาไปหยุดอยู่ ณ สถานที่แห่งหนึ่ง ภายนอกเป็นบ่อมปรุกการอันวิจิตรบรรจง ซึ่งเห็นได้ว่าสร้างไว้เพื่อความสุขมากกว่าจะป้องกันศัตรูมนุษย์ ส่วนภายในเป็นสถานที่ทำการอันภูมิฐาน และเต็มไปด้วยผู้พักพิงหลังให้ลามาไม่ขาดระยะ เมื่อมุ่งหน้าย่างเข้าไปในห้องโถง ทุก ๆ ใบหน้าดูเบิกบาน แวดตาก็สุกใส และกิริยาการทัก ๆ ไปก็แจ่มขึ้น แต่เวลาซาออก น้อย

นกันยหนาที่จะอ้มเอิบ แสงดวงคนใดด้วยสุข ส่วนมากกลับถูกระชากรากตากออกมา โดยไม่ได้รับความปราณีแม้แต่หยิ่งหนึ่ง เที่ยงคร่ำครวญบริเวณการระงมไปทั่ว และคงกักก้องติดต่อกันไปไม่มทสนสุด เมื่อปรากฏภาพอันน่าสังเวชเช่นนี้ ข้าพเจ้า จึงได้เตียนรี ๆ รอ ๆ อยู่หน้าทวาร ทางเข้าห้องโถงนั้นเอง “ชีวิตมนุษย์ช่างไร้ ด้วระ หาประโยชน์อย่างใดมิได้เลย เมื่ออยู่ในมนุษยโลก ก็ประสบความระทมทุกข์ ครั้นล่วงดับไปแล้ว ยังจะต้องได้รับการทรมานอีกเท่า ความตายเป็นสิ่งที่น่ากลัวโดยแท้” ข้าพเจ้าเอ่ยซนดอย ๆ เป็นการรำพึงกับตนเองด้วยความเศร้าใจ.

“เราไต่ยินวาทาของท่านแล้ว” เที่ยงถึงวาดด้วยกระแสแห่งอำนาจ ข้าพเจ้า สะดุ้งและหันไปดูทันที “ท่านเพ่งมาแต่มนุษย์ภูมิแดนไกล ฉะนั้นอย่าเข้าใจอะไรด้วย ด้วยศาทิสังเกตุ แต่จงเข้าใจเหตุและผลด้วยหวิคิด อันภาพวิปริตที่ปรากฏเป็นแต่ เพียงเรื่องราวระเพระหนา ส่วนเหตุผลนานาทเฆจรังถึงซ่อนอยู่เบื้องหลังนตลกขบขัน” เมื่อกล่าวจบ ผู้พูดก็ยิ้มละไมและมองดูข้าพเจ้าด้วยมุกตลกาคติ กิริยาการ ของเขาโดยทั่ว ๆ ไป แม้จะสง่าผ่าเผย แต่ก็สื่อให้เห็นว่าเป็นผู้ที่สนิทสนมได้ง่าย เพราะเหตุนี้ ข้าพเจ้าจึงค่อย ๆ จดความหวาดกลัวที่มีอยู่ด้วยรวมอริยาบถคอยดูที่เขาต่อไป.

“สถานที่เป็นคำดัดจริตยัยคติธรรมแห่งเดียวในไตรภพ” เขาเน้นอย่างหนักแน่น “ทุกท่านที่มาถึง จึงได้รับการดัชนีฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ผ่อง แต่เมื่อได้เบียดสารบบแผ่นทองหรือหนึ่งหมา ดูกองกรรมทคนสร้างขึ้นมาแต่ดั้งเดิม ผลกรรม จะส่งเสริมเขาไปสู่ดวงสวรรค์ หรือมีฉนั้นจะคร่ำผู้ประกอบไปสู่จตุรกายบายตามวิสัย จงมองไปทางซ้ายมือเถิดท่าน แล้วบอกเราว่าได้พบพบประสพอะไรบ้าง”

ข้าพเจ้าปฏิบัติตามอย่างง่ายดาย ได้เห็นสิ่งทมเคยเห็น ได้ฟังสิ่งทมเคยฟัง ณ เบื้องหน้าข้าพเจ้า ณ บคน มีทวงเหวอันลึกล้ำแดงลับซับซ้อน ฉะเพาะทกว้าง

ใหญ่ไฟศาลพอจะมีได้สัก ๘ แห่ง แต่แต่ละแห่งยังมีหัวเหวอนเป็นบิวารเหล็กคณานับ
 ผู้ถูกเจ้าหนาทหรือนยหนงยมบาดนุคกระชากจากมานัน ก็ถูกผลักไล่ให้ตกลงไปในเหว
 เหล่านั้น บางก็ถูกตำตราวูเหล็กแดงแทงทิ่ม บางก็เกิดเป็นประกายเพลิงพวยพุ่งตาม
 โคมไฟฟ้า บางก็วิ่งหนีแผ่นโสมโจนลงแม่น้ำอันกว้างใหญ่ แสงสว่างการปวดแสบ
 ปวดร้อน ทนอยู่มิได้ต้องแดงโอด บางก็วิ่งฝ่าขวากหนามที่ถูกเป็นไฟทำลายตัวขาดเป็น
 ท่อน ๆ บางก็โดนหมาควโตเท้าข้างเดียวได้ก็กัดกัดกระชาก ฉีกเนื้อหลุดเป็นชิ้น ๆ บาง
 ก็ถูกแรงแฉะจากปากเหล็กจิกหัวเจาะอกเจ็บปวดแสนสาหัส บางก็ถูกจับโยนลงไปดิน
 อยู่ในหม้อใบใหญ่ ซึ่งมีน้ำเหล็กแดงกำลังเดือดพล่าน ๆ ๆ เครื่องทรมานทำทรมาน
 ก่อให้เกิดทุกข์เวทนานมนานาชนิด น่าสังเวชยิ่งนัก แม้จะต้องได้รับโทษจนร่าง
 แดงเป็นน้ำขี้มรดลงไปแล้ว ก็หาสิ้นสุดเพียงนั้นไม่ บัดเดียวใจกลับเป็นตวัดตมฉวย
 ทุกข้อต่อไปใหม่ “นั่นหน่วงมหากษัตริย์อะไร จึงร้ายกาจถึงเช่นนี้” ข้าพเจ้าเขย่งขึ้นด้วย
 ความสงสัย — เป็นดังนี้.

“เหวใหญ่เบื้องหน้าโน้นคือนรกใหญ่ ๘ ชุม” ผู้คุมคุกตาดูตมขมออก “ชื่อ
 ว่าฉัญชพนรก, กาลสูตตนรก, สังฆาฏนรก, โรหณนรก, ตาปนรก, มหาตาปนรก,
 และอวจนรก ส่วนนรกบิวารก็มชื่อแตกต่างกันออกไป แต่ละชุมไม่มที่ว่างเลย ยิ่ง
 ในปัจจุบัน ผู้ทลงโหดตายมาเป็นสัตว์นรกมเหลือนทจะคณานับได้ถ้วน เพราะ
 ถ้วนแต่ทำบาปหยาบช้า ต้องตกรนกระบัดเคียดเขยคยคยอยู่ในกองไฟอย่างหนาแน่น”

“สัตว์นรกพวกนั้นเคยทำอกุศลกรรมอะไรกัน จึงต้องมารับทรมานเวทนาเช่นนี้”
 ข้าพเจ้าขมอไปยงนรกชุมหนึ่ง ซึ่งมีลักษณะเป็นจำขารใหญ่ และผู้ทเหวก็อยู่ใ
 นัน, ต้องเสพยาตั้งปฏิกูลขยกรยอนยงนรก.

“นั่นหรือ — คือบิวารของฉัญชพนรก ชื่อว่า โมรปมิดนรก เป็นถิ่นรอน
 บรรดาพนักงานเจ้าหนาท ซึ่งรดเลือดรดเนื้อไฟฟ้าประชากร หรือทำทารุณกรรม

คุกคามราษฎรเดือดร้อนโดยไม่เป็นธรรม ครั้นดวงดับแล้วผลกรรมจะตามสนอง ให้
 ต้องมาแหวกว่ายอยู่ในขารแห่งอาคมน เมื่อหัวโหยงขึ้นมาจะไขว่คว้าแสงเพียงปฏิภ
 ตามกเป็นอาจินต์”

“แล้วขมนน่ะท่าน” ข้าพเจ้าถามต่อไป.

“นั่นชื่อว่าอุสสปลากนรก” เขาบรรยายด้วยจิตต์ปรารถนาจะให้เข้าใจ “ผู้ใด
 ปลดอมแปลงของเพื่อกาการค้า เป็นคนว่าเขายาปลดอมกต อาหารปลดอมกตพรวงขายแก่
 ผู้อื่นด้วยโลภจริต คิดเห็นแต่จะได้ จะต้องมาประดังแม่น้ำเหล็กแดงซึ่งถูกเป็นไฟใน
 ขุมน เมื่อทนต่อความร้อนที่เผาผลาญมิได้ ก็โชนลงไปในสายน้ำ และเหล็กจะตาย
 อันร้อนแรงจะถูกเป็นไฟไหม้ตามไปตามตัว สัตว์นรกนี้ได้แต่ครวญทอซให้ และ
 แล้วยไฟต่างอาหาร”

“พอแล้ว พอแล้ว ท่านผู้เฒ่า” ผู้ที่จะทนฟังทนดูภาพอันแสนดัดดัดของ
 คอไปได้ ต้องเบือนหน้าไปทางอื่น.

“นรกนั้นเป็นสถานที่อันแน่นทึบของผู้ประกอบกรรมชั่วโดยฉะเพาะเท่านั้น ผู้
 ประกอบกตกรรมมิควรพรน หรือหวนโหดเมแต่ชอย” เสียงอันหนักแน่นทราพเจ้า
 ได้ยินเงียบไปชั่วขณะหนึ่ง แล้วก้องวาดดับไปว่า “เพียงแต่ทำความดี เทพยดากตรา
 ลงบัญชีของอันงามวิจิตร ประดิษฐานไว้บนแท่นแก้ว ครั้นมาถึงทณแดว พญา
 ยมราชก็จะทรงชี้ให้ขึ้นไปสู่ดวงสวรรค์ อันมีอมานทองรองรับประดับด้วยแก้วถึง ๗
 ประการ และมีนางฟ้ากระยาหารถนเครื่องทพยหอมดมมรดราง ทั้งสัตว์ต่ำเนียง
 เสียงคริยางค์กัณเฒไฟระเณนารุ ท่านจงมองไปดูทางขวามือเถิด แดนอันประเสริฐ
 อยู่บนนแดว”

จึงดังวาทได้ฟัง ขุนเขาทศกระหงานอยู่เบื้องหน้า ณ บดินแดนเป็นเชิงชัน
 และหล่นดล สูงเหลือที่จะกำหนดได้ ข้าพเจ้าได้รับทราบดับไปว่า “นั่นคือณคามาพร

หรือหนงสัตว์รค ๖ ชน มีจากุมหาราชิกา, ดาวดึงษ, ยามา, कुสิตา, นิมมานรค
และปรมิคตสัตว์คเป็นที่สุด พนสัตว์รคคณแล้วไปดวยแผ่นดินของผองผดเรียบราบ
และอชนน่มดงฟูกผา มีคณไม่นานาพนช ซึ่งทรงคอกออกผดอ้นหวานหอมทุกฤดูกาล
มีธรรมหาคำดขงนาคที่ไดยิ่งกว่าแก้ว มีปรางค์ปราสาทอันเพริศแพรวดเกมแก้วมนรัตน
ซึ่งนายช่างสถาปคยจะตองตลงพรงพนจคดวยความพิศวง มีเทพศุริยาคต่างวงดั่งเดียง
สัตว์ไฟเรารเสนารหุ มีหมุ่รบ้าน่งนอยเยองกรายรายราไปตามถ้ด้า มีเทพบุตรและ
เทพิตาแต่ดะองคทรวงเครื่องทพยุประทับอยูนแท่น ท่านไคเห็นแล้วซึ่งพมานเมณ
แดนสัตว์รคคณแดนดนุก ”

“น่ายมไคหรือ?” ข้าพเจ้าถาม เพราะไมแนใจว่าสถานดนุก จะตอง
เป็นสุขเดมอไป

“ผู้ไคได้พยจจะรุ ผู้ไคอยจจะสุข ทุกท่านมีโอกาสม้างถึง แต่มีทางเดียว
และประตูเดียวที่จะมาได้ คือกทางแห่งความคและประตูแห่งความคาย แต่สำหรับท่าน
นียงกอน ท่านไคได้เคพเนจรคคตามเขามไคเข้าทางประตู จะอยุ่ทนยังมีไค จงเรงกตบ
คณไปเดียกอนเกด ”

Huang Shanku กอจันกถาว่า ปราชญ์เจนอ่านเพียงสามวัน ก็รู้ดักคณ
ว่าพูดจาไมเป็นรศ ทงหนาคาทเห็นในกระจกเด้ากคณำขง

กุลสตรีที่ลุ่มทรภูหลง

ของ

เจือ สตะเวทิน

ทุกชีวิตมโนนายพิศวาด ท่านมี ข้าพเจ้ามี ใคร ๆ ก็มั่งมี ของท่าน
อาจหาญชนวันมัย ของข้าพเจ้าเป็นกรรมดาสาวิญ ของคนนั้นอาจชอกช้ำมชน
ของคนนี้อาจถกถบถบถ แต่ของใคร ๆ ไม่น่าตื่นเต้นและพิศดารอย่างของลุ่มทรภูกับ
คุณจัน—กุลสตรีวงหลังครองรัชกาลที่ ๓ นั้นเลย

ท่านลุ่มทรภูเริ่มรักคุณจันตั้งแต่อายุ ๒๐ ปี ความรักของท่านเป็นความ
รักอุดมคติ เป็นความรักแบบเดียวกับที่ Dante มหากวีอิตาลีเคยรัก Beatrice
อยู่ชั่วนิรันดร์ จริยของท่านลุ่มทรภูมีเมียมาก แต่เมียคนเดียวที่ลุ่มทรภูหลง คือ คุณ
จัน ผู้ซึ่งท่านวรรณกรรมโกวิทได้ครวญถึงอยู่จนวัยชรา เพราะคุณจันหลุดมือไปเป็น
ของเขื่อน

ความรักของลุ่มทรภู กับ คุณจัน ช่างเหมือน กับนวนิยายปัจจุบัน เสียจริง ๆ
ลุ่มทรภูเป็นแบบของคนหนุ่มอาจพอบจนทศวดาแต่หวงสูง ดันรนทุกวิถีทางที่จะเออ
เอาคุณจันมาเป็นของตน ส่วนคุณจันนั้นเดาแม่เป็นกุลสตรีที่สูงกว่าลุ่มทรภูราวฟ้ากับ
ดิน แต่คุณจันก็ได้เอาดีในยศศักดิ์ถึงซาวใด ๆ คุณจันพล่ทุกสิ่งและเสียสละ
ทุกอย่าง แลวันฮ่มลงรับเอาความรักอันน่าบาชของลุ่มทรภูมาถนอม ลุ่มทรภูรัก
คุณจันและคุณจันรักลุ่มทรภู เป็นความรักที่दनรนและรอนแรงถึงขีดสุด ต่างฝ่าย
ต่างอยู่ในวัยหนุ่มสาว ต่างฝ่ายต่างชาติศักดิ์มีประัญญะ ถิ่นตนว่าอยู่ในวังหลัง ถิ่น
ระเบียบแบบแผน ถิ่นหมดแม่จันกระทรงอาญาวงศ์! มองเห็นแต่อย่างเดียวเบงของหนาคอ

ความรักอันพลั่งโพลง ในที่สุดคนรักทั้งสองจึงกระทำผิดคือไปชอบรักกันในวง เป็นเหตุให้ถูกกรวดและต้องโทษเวรจำคุกด้วยกันทั้งคู่ นายหมื่นหรือใครคนหนึ่ง (ถ้ามิใช่สุนทรภู่) อธิบายรักอันแรงเช่นนี้ไว้ในนิราศพระแท่นดงรังว่า "อันเมารักมกหลงพระวงรัก ใครจะชักดูดไว้ก็ไม่ไหว ก่าดั่งมิดเมามัวไม่กลัวใคร คงจะไปหารักที่พิภพ" ท่านอมตกวีสุนทรภู่ชนะรัก แต่แพ้กรรม นี่คือความรักครั้งแรกของกวีซึ่งต่อไปควรจะได้นามว่าเป็นปราชญ์แห่งดาหรักรักคนหนึ่ง

ข้าพเจ้าใครจะเสนอให้ท่านอ่านนิราศเมืองแกลงกับนิราศพระบาทของสุนทรภู่ เพราะนิราศทั้งสองเรื่องนี้ ใครจะเถียงได้ว่าสุนทรภู่มีไฉนเขียนเพื่อคุณฉัน ท่านสุนทรภู่เอานามคุณฉันไปเปรียบกับจันทร์และจันทร์ทนด้วยศีลประของการกวีอย่างแนบเนียนที่สุด

ข้าพเจ้าใครจะชมโฉมคุณฉันให้สมกับที่สุนทรภู่หลง แต่ก็มีปัญหาเพราะสุนทรภู่ไม่บรรยายลักษณะคนรักไว้ ไม่ชมทรง, ชมโฉม, ชมผิว ฯลฯ ให้ละเอียดดังที่ท่านชอบชมคิวดกรของท่านเช่น สุวรรณมาดี, มณีธำคร และทิพเกษร ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น? ข้าพเจ้าคิดว่าในด้านการยอโฉมคนรักสุนทรภู่มีทัศนะต่างกับนายนิทรธิน สุนทรภู่ไม่ต้องการชมโฉมคนรักให้เกินความจริง (Exaggeration) ดังที่นายนิทรชอบทำ สุนทรภู่รู้จักแยกเรื่องความจริง (Truth) ออกจากเรื่องสมมุติ (Fiction) ในนิราศทุกเรื่องคล้ายกับว่าเจตนาจะให้บันทึกชีวิตประวัติ (Autobiography) ของตนโดยแท้ ถึงกระนั้นก็ตาม ข้าพเจ้าพอใจที่เห็นสุนทรภู่ยอโฉมฉัน ๆ ที่เกินความรอบยอ ค่ำที่ข้าพเจ้าพอใจที่สุดคือคำว่า "เจ้างามขำ" ลองหยิบคำนี้มาดูว่าคุณฉันของสุนทรภู่งามอย่างไร? ข้าพเจ้าคิดว่าคุณฉันคงเป็นคนงามจริงใจ งามพิศ ไม่ใช่งามผาด เป็นความงามที่ซ่อนเร้นซึ่งกวีและศิลปินเห็นได้ว่าคุณฉัน "งามขำ" เป็นความงามที่ไม่จัดจาง ผิดกับ "งามหรู" ซึ่งสดุดีตาดีใจเพียงชั่วคราวยาม ไม่ช้าก็ร่วงโรย หหมดอำนาจจะหมดใจพินิจด้วยตะมูณ ข้าพเจ้าวาดรูปรูปสมบคของคุณฉันได้เท่านี้ แค่นี้สุนทร

ภูทองนั้นเห็นจะเป็นเพราะคุณงามความดีมากกว่า เพราะอย่างไรก็ตามคุณงามความดีนั้น
ดีกว่า คุณงามความดีมีมากมายหลายอย่างไม่เรียงร้อยแบบชาววัง และข้าพเจ้าคิดว่า
เขาเองว่าคุณงามความดีมีความดีเยี่ยมเหนียวแน่นด้วย นกขี้ขันจะงามยิ่งของลูกผู้หญิง
มันเป็นเด่นชัดทุกประการใจ หญิงสาวที่ขาดลักษณะนี้ย่อมขาดเสน่ห์สำคัญไป

ลักษณะของท่านสุนทรภู่เจ้า ข้าพเจ้าไม่เคยเห็นเหมือนกัน แต่คงจะไม่
ต่างมากนัก ดังเกิดจากคำฉันท์พื้นฐานในนิราศมักชอบพุดถึงรูปร่างบอย เช่น “ทรงรูป
ชิวชิวตาทั้งค้ำคัก” (นิราศวัดเจ้าฟ้า) และดูเหมือนศีรษะจะผุดปรกขึ้นมาดังแต่หนุ่ม
เมื่อเห็นนกกระทุงจึงว่า “โอหวนนกนกถนอประจักษ์คน เมื่อยามยดเพียงเด่นระกำทรง”
(นิราศพระบาท) แต่รูปชิวชิวตาไม่สำคัญ สิ่งที่ทำให้คุณงามความดีมารักสุนทรภู่อาจ
เป็นเพราะความหนุ่มคนอง ปากหวานและข้อดีทางการรักของท่านก็ได้ เมื่อต่าง
ฝ่ายต่างพอใจกันแล้ว คนทั้งสองจึงได้เกิดอาชญากรรมและได้รับโทษ

อาชญากรรมแห่งความรักทั้งสองเห็นจะถูกเวรจำอยู่ไม่นานนัก ส้มเต๋อกรม
พระยาดำรงราชานุภาพท่านทรงคาดว่า ดูเหมือนพอกกรมพระราชวังหลังถึงวาระใน พ.ศ.
๒๓๕๑ ก็ถูกปลดปล่อยเป็นอิสระ แม้กระนั้นก็ยังถูกกักกันห้ามหวง ท่านจะเข้าใจประ
โยชน์ของสองหัวใจนี้จากคำสุนทรภู่กล่าว เมื่อคราวพ้นโทษและไปเมืองแกลงเพื่อขอ
ล้างเคราะห์ว่า “จะพลัดพรากจากกมลนันทนา ไซ้แต่ต่างถ้อยสุนทรพจน์” หนุ่มสาวทั้ง
หลายแห่งอารยธรรม ท่านเคยมีความรักอย่างนี้บ้างไหม? ใครมี, คนนั้นต้องเห็นใจ
สุนทรภู่-และจินตนาการออกถึงเวรความรักอันศักดิ์สิทธิ์

เมื่อสุนทรภู่จากคุณงามความดีไปเมืองแกลงคราวนั้นท่านได้ใส่ใบแพรดำผ้าผืนเดียว
ไว้ต่างหน้าคนรัก และท่านได้ใส่ผ้าอบกลิ่นนางผมหัน “หมกร่ายอยู่กับกาย มีวายุครอม”
ตลอดทาง สุนทรภู่อาศัยในคูรักคูร้างเป็นที่สุด เต็มไปด้วยความพยายามและฝัน
ถึงความดีเก่า ได้ขอรับว่า “โหม่นนงครอกรักไว้สัก” ท่านพูดประหนึ่งว่าจะมี

ท่านไม่สามารรถทนทนอมหน้าใจเธอคงประสงค์ได้ ตั้งท้ายคุณจันซึ่งสุนทรภู่ถือเป็น
 “แม่เพื่อนตาย” ก็ทงทานอมตกไปอย่างสิ้นขาด และไปมีผัวใหม่ ความผิดเป็น
 ของใคร? สุนทรภู่-คุณจัน-สุรา- ราคณินหาหรือว่าพรหมลิขิต? ข้าพเจ้าว่า
 ทุกสิ่งรวมกัน คีตบีนเอกไม่เข้าใจผู้หญิง กุศลศรั้งามไม่เข้าใจคีตบีน ผู้หญิงอย่าง
 คุณจันอาจต้องการให้ผัวของเธอเป็นคน มากกว่าจะให้เป็นคีตบีน-กั๋วหรือเมษ และ
 ต้องไม่เป็นคนขมาเจ้าชู้เสียด้วย ผู้หญิงต้องการมากเกินไปได้เสมอ จะเอาอะไรต้อง
 ได้ตามใจ ชีวิตรักของอจันวิญญูคุณน้อยนุกจะราบรื่น ยิ่งเป็นกั๋วยังเป็นผัวดีที่ถูก
 ใจเมียได้ยาก คุณอดสงคอย คุณเชกสเบียร คุณเชกดี และคุณสุนทรภู่

คุณจันตัดสุนทรภู่ไปอย่างหมดขาด เหลือไว้แต่ความทรงจำอันขมขื่น
 และทงทนน้อยไว้ให้เป็นห่วง ที่สุนทรภู่ต้องหอบหัวไปในที่ต่าง ๆ ในฐานะของพ่อ
 หมายถูกคิด แม้กระนั้นสุนทรภู่ก็คงแสดงโคกนาฏกรรมแห่งชีวิตรักอย่างน่าเห็นใจ
 ความรักทมิฬของคุณจันไม่มีวันสิ้นกระแส มันผูกพันรัดวงจนท่านคลายไม่ออก ท่าน
 ครองความรักชนิดอกหักทนอยู่จนยามชรา อายุคง ๕๕ ปี ท่านรู้ว่าคุณจันจากไป
 อย่างว่าราดลมตอย สักจะเหนื่อยจะล้าวกลับคน ในวัยชราอายุคง ๕๕ ปีแล้วท่าน
 ก็ยังแสดงความเสียดยอย่างเศร้า ๆ ไว้ในนิราศสุพรรณ:-

เสียดายสายสวาทโอ	อาวรณ์
รักพี่มิโทษกรรม	กับน้อง
จำจากพรากพลัดสมร	เสมอชีพ เรียมเอย
เสียนชดจทรวงต้อง	แตกฟ้าผ่าสลาย

แล้วครวญอาลัย อย่างสิ้นหวังเป็นครั้งสุดท้าย:-

เดือนดับลับโลกคง	คืนคำ อีกเอย
จันพินลับหน้า	นับสิ้นดินสวรรค์

หนังสือเรื่อง ANNA AND THE KING OF SIAM

ของ

Margaret Landon.

หนังสือเรื่อง Anna and the King of Siam นั้นเป็นหนังสือฝรั่งว่าด้วยเมืองไทยที่แพร่หลายมากในสหรัฐอเมริกาในระหว่างสงครามคราวที่แคว้นความแพร่หลายถึงกับบรรษัทภาพยนตร์ตกลงจัดหาชนเพื่อนำออกแสดง นับเป็นเรื่องของไทยที่จะแพร่หลายไปในหมู่ชนต่างชาติต่างภาษายิ่งขึ้น จริงอยู่เมื่อผู้เขียนเรื่องจะกล่าวว่าการที่นำเอาเรื่องเมืองไทยออกไปเผยแพร่ในครั้งนั้นเป็นเพราะปรารถนาดีต่อไทย เพื่อให้ชนอเมริกันสนใจในไทยมากขึ้น อย่างเดียวกับที่เพรตเฮดส์บัก ได้พยายามแผ่วัฒนธรรมของตนและได้นำเอาเรื่องของเมืองจีนไปทำเป็นภาพยนตร์จนคนสนใจในเรื่องเมืองจีนทุกหนเรื่อง The Good Earth เป็นต้น แต่เรื่อง Anna and the King of Siam นี้ผิดกับเรื่อง The Good Earth มาก เพราะเป็นเรื่องที่เขียนขึ้นจากโครงเรื่องที่มีความจริงเป็นส่วนน้อย แต่อย่างว่าความจริงอยู่ถึงร้อยละ ๗๕ ซึ่งเมื่ออ่านหนังสือโดยใช้วิจารณญาณให้ดีแล้วจะเห็นว่าเป็นเรื่องที่ไร้สาระเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นที่านองเดียวกับเรื่ององพงศาวดารอื่น ๆ ซึ่งมีความจริงอยู่เกือบไม่ถึงร้อยละ ๓๐

ถ้าโดยลักษณะ หนังสือเรื่อง Anna and the King of Siam นี้เป็นหนังสือค่อนข้างใหญ่และหนา พิมพ์ด้วยกระดาษดีบาง ตัวเล็ก เพื่อให้หมดเปลืองน้อยเหมาะสำหรับยามสงคราม มีรูปภาพประกอบ ผู้เขียนรูปนั้นเขียนได้ดีและสวยงามทำให้เรื่องที่มีความจริงน้อยกลับดูเป็นจริงมากขึ้น เป็นด้ายเส้นขนนกทุกรูปผู้เขียนรูปเป็นผู้หญิงเหมือนผู้แต่ง คือ Margaret Ayes เนื้อเรื่องแบ่งออกเป็นบทสั้นบางยาว

ดงดิบไว้ในที่ที่เหมาะสมเพื่อชวนให้คิดเห็นเป็นเรื่องจริงได้เท่านั้น หนังสือทั้งสองเล่มนี้เป็น
 หนังสือที่หาอ่านได้ยากแม้ในเมืองไทยเอง เล่มหนังสือ The English Governess
 at the Siamese Court กับอีกเล่มหนังสือ The Romance in the Harem
 ของ Anna Harriette Leonowens ผู้เข้ามาอยู่ในเมืองไทยตั้งแต่ ค.ศ. ๑๘๖๒ -
 ๑๘๖๗ โดยประพันธ์เรื่องหลังผู้แต่งเดิมมีความจริงแท้เพียงร้อยละ ๗๕ และเป็น
 นวนิยายอิงความจริงเพียงร้อยละ ๒๕ ซึ่งเมื่ออ่านด้วยปัญญาของคนที่มีความคิดแล้ว
 จะเห็นว่าตรงกันข้ามหรือมีความจริงแท้เพียงร้อยละ ๓๐ เท่านั้น อีกร้อยละ ๗๐
 เป็นความเหลวไหลตามทำนองเรื่องประโลมโลกทั้งหลาย หนังสือเล่มนี้ได้มีผู้กล่าวถึง
 แปลกพิสดารเป็นอันมาก ๆ ออกจำหน่ายอยู่ในท้องตลาด เป็นเรื่องชนบทธรรมเนียม
 ประเพณีที่ผิดเพี้ยนจากคนเขตรัฐเซนต์หลุยส์ Margaret Landon เล่าว่าเหตุ
 ที่เธอเขียนเรื่อง Anna and the King of Siam นี้ก็ด้วยได้อ่านหนังสือจากเพื่อน
 ผู้หนึ่งเมื่ออยู่ในเมืองไทย เพื่อนผู้นั้นกล่าวกระซิบพร้อมด้วยส่งหนังสือให้ว่า "นี่แหละ
 หนังสือเล่มนี้มหัศจรรย์จริง ๆ" รัฐบาลสยามได้พยายามใช้อ่านจากทุกทางที่จะ
 เกือบหนังสือเล่มนี้เสีย ถึงกับยอมรับซื้อไว้เองทุกเล่มเพื่อมิให้แพร่หลาย.... Margaret
 Landon เล่าว่า เมื่อเธอได้รับหนังสือเล่มนี้แล้วก็กมหนากมตาอ่านเรื่อยมาตลอดทาง
 ถนนสายยาวสายเดียวในจังหวัดนครราชสีมา และความเพลิดเพลินที่ได้รับจากการ
 อ่านหนังสือนี้ทำให้เธอมีความกระตือรือร้นของถนนนครราชสีมาจนกระทั่งถึงที่หมาย
 ปลายทาง และยังเล่าต่อไปอีกว่า เมื่อไปอยู่อเมริกา ได้หาวิธีสนทนากับภรรยาของเธอ
 ชื่อ Muriel Fuller ยังแนะนำให้เธอเอาหนังสือทั้งสองเล่มนี้มาอ่านเป็นเล่มเดียวกันอีกด้วย
 ในที่สุดเธอก็ได้พยายามค้นหาต้นฉบับทั้งสองได้ในร้านขายหนังสือเก่าที่ชิคาโกและได้
 รับการกระตุ้นเตือนจากหลาน ๆ ของ แอนนา เลียวโนเวนส์ ผู้ได้ตายพระราชหัตถเลขา
 ของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวไว้ซึ่งทำให้เกิดความสนใจที่จะเขียนขึ้น

ในเรื่องพระราชหัตถเลขาของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวที่มีอยู่ในหนังสือ Anna and the King of Siam นี้ น่าจะชมเชย Margaret Landon อยู่ข้อหนึ่งที่เขาใจเฟ้นและคัดตอน เขาใจดำกับเรื่องที่เขาเห็นว่าไม่เป็นจริงในหนังสือ The Romance in the Harem สดกับความจริงแท้ของเอกสารบางฉบับและแทรกได้เป็นระยะ ๆ ทำให้เรื่องไม่จริงเป็นจริงเป็นจังมากขึ้น ด้วยพระราชหัตถเลขาบางฉบับรู้สึกว่าเป็นของใหม่สำหรับคนไทย ผู้ที่เคยแปลสำเนาพระราชหัตถเลขาที่ไหนว่า "ยังไม่เคยเห็นเลย"

เมื่อเริ่มเรื่อง Margaret Landon ได้เริ่มอย่างเดียวกันกับที่แอนนา เดียวโนเวนส์เริ่มไว้ในหนังสือเรื่อง The English Governess at the Siamese Court เพียงแค่เปิดขึ้นข้อบท On the Threshhold ของแหม่มเดียวโนเวนส์เป็นข้อใหม่ว่า Bangkok in 1862 ใจความของเรื่องก็คล้ายคลึงกันเกือบทุกตัวอักษรเป็นแต่ได้เปลี่ยนโวหารของ ค.ศ. ๑๘๖๒ ซึ่งแหม่มเดียวโนเวนส์เขียน ไว้เป็นโวหารสมัย ค.ศ. ๑๘๔๐ แทน การเปลี่ยนไปถึงความคิด เห็น และเปลี่ยนคำแทนข้อบุรุษที่ ๓ เป็นบุรุษที่ ๓ ด้วย ถ้าพิจารณาให้ดีแล้วจะเห็นว่า เรื่องที่เล่า ๆ กันมาหลาย ๆ ทอด ไม่แต่ไทยเท่านั้น แม้ฝรั่งก็รู้จักเต็มความเข้าไปบ้าง บางแห่งก็วก บางแห่งก็คูณเข้าไป เช่นในเรื่อง Anna and the King of Siam นี้ ฉะนั้นในการอ่านนอกจากจะต้องดูเอาด้วยยังมีหลายตอน ที่ถึงกับต้องหารเอาบ้าง แต่กระนั้นก็ยังหาได้เพลิดเพลินแท้จริงไม่ การคัดลอกเรื่องที่ไม่เป็นจริงอยู่แล้วเช่นเรื่อง Anna and the King of Siam นี้จึงเป็นทำนองเดียวกับดอกรายาที่วาดออกเกินกว่าสองหนแล้วยานนิกนเข้าไปคนใช้ก็ต้องตาย

ใจความของเรื่องมีว่า เมื่อเรือกดไฟสมัยใหม่ที่สดของไทยชื่อ "เจ้าพระยา" แล่นเข้าสู่ปากน้ำ มีหญิงหม้ายกับเด็กเล็ก โดยสารเรือมาด้วย ใน Anna

and the King of Siam หนีกับ The English Governess at the Siamese Court ตรงท่วงรูปไปในทางที่จะให้สังสารแอนนา นางเอกของเรื่อง โดยเล่าประวัติตั้งแต่เกิดจนอายุได้ ๖ ขวบ พัดบ้านพัดเมืองมาอยู่คนเดียว แม่มด้าใหม่ไม่ได้จะลงโบสถ์กับพ่อเลี้ยงเมื่อโตเป็นสาว ต้องระเห่เร่ร่อนอยู่ที่เมืองบอมเบย์บ้าง ปูนาบ้าง และในที่สุดก็มาลงเอยกับพันตรี โทมัส เดียวโนเวนส์ ในเวณีสหายทหารอังกฤษ และให้กำเนิดแก่ "หลุยส์ เดียวโนเวนส์" เด็กน้อยนำส่งสารในเรื่อง ซึ่งต่อมาในชีวิตอันแท้จริงได้เป็นนายห้างใหญ่ห้างหนึ่งในเมืองไทย

เมื่อกล่าวถึงเหตุที่แอนนาจะเข้ามาเมืองไทยนั้น Margaret Landon ได้เก็บข้อความจากคำนำของหนังสือเรื่อง The English Governess at the Siamese Court มาแต่งเป็นอีกบทหนึ่งต่างหากและบทนั้นมีความจริงแท้ตามพงศาวดาร ทว่า พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราชปรารถนาจะได้ผู้คิดมดัก มาเป็นครูถวายพระอักษรภาษาอังกฤษแด่พระราชโอรสราชธิดา จึงโปรดฯ ให้กงสุลสยาม ณ เมืองสิงคโปร์ ชื่อ ดนิกิมเจ้ เป็นผู้จัดหา กงสุลสยามจึงได้ติดต่อไปยังนางเดวิด โนเวนส์ หรือแอนนาผู้ติดใจกับพ่อเลี้ยงและเป็นผู้ขายด้ามอยู่ในขณะนั้น และได้ถวายคำปรึกษาให้ทรงมีลายพระราชหัตถเลขาไปพระราชทานนางเดวิดโนเวนส์ เมื่อวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ค.ศ. ๑๘๖๒ แต่งพระราชประสงค์จะให้มาถวายพระอักษรแด่ราชกุมารกุมารี ดำเนาพระหัตถเลขาในหนังสือทั้งสองเล่มนั้น

ตามความว่า เมื่อแห่มเดวิดโนเวนส์มาถึงแล้วก็ไม่พอใจในการต้อนรับของไทย อันเป็นความรู้สึกแรกทำให้เกิดความชิงชังไม่สมัครใจจะอยู่มาคงแต่ต้น หากแต่ความจำเป็นบังคับในการเงินและมิจะไปพักอาศัยอยู่ในเมืองไหน ตอนนั้นในหนังสือกล่าวถึงเรื่องของเจ้าพระยาศรัยวงศ์ อัครเสนาบดีในครั้งนั้นว่าไปต้อนรับแอนนาถึงเรือเจ้าพระยาแต่ไม่ให้ความสะดวกเท่าที่ควร แอนนาเดวิดโนเวนส์

กล่าวคำคดีเย็นไว้มาก และออกจะชม ๆ กับคนเรือที่ชื่อ Oreton อยู่ในหนังสือ Margaret Landon เขียนขึ้นใหม่ในกล่าวท่านของคล้าย ๆ จะให้กับคนเรือเป็นพระเอกของเรื่องในตอนให้พักที่อาศัยแค้นางในเรือในคืนอันว่าเหวตมาถึงพระนคร

เมื่อกล่าวถึงการบรรจบที่บ้านท่านกลาโหมศรีสุริยวงศ์ แท้หมเดียวโนเวนส์ หรือแอนนาได้เล่าอย่างสั้น ๆ อย่างผู้รู้ทุกคนที่ต้นเมืองไทย ไม่เข้าใจในขนบธรรมเนียมของไทย ทำให้เล่าเรื่องต่าง ๆ ผิด ๆ พลาด ๆ ดังนั้นฐานเรื่องราวบางเรื่องด้วยความอดรู้แต่ผิด ๆ ได้เล่าถึงการพบปะสนทนากับแท้มมาตุณส์พวกมิชชันนารีที่เขาเข้ามาสอนศาสนาคริสต์นิกาย ได้เล่าถึงคนสำคัญ ๆ ๔ คนของไทย มีพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าฯ กรมหลวงวงษาธิราชสนิท และเจ้าพระยาศรีสุริยวงศ์ แท้มได้วิจารณ์ถึงคนเหล่านั้นไว้แต่ระดออกจะชม ๆ และชอบ ๆ พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าฯ อยู่มาก จึงยกย่องอยู่ตลอดเรื่อง

ตอนเขาเล่า ณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัยเป็นตอนหนึ่งทวาดภาพไว้เป็นอย่างดีแต่ดูสั้น ๆ ตามเคยเป็นต้นว่า แต่งตัวเสร็จก่อนเวลาทันตไว้กับกับคนบุษยมาเฝ้าตั้งขบวน และเมื่อพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ พระราชดำรัสถามถึงอายุก็ทตอบว่า "อายุ ๓๕ ปี" ออกจะเถอะ ๆ และน่าจะเขียนเล่นเพื่อให้เห็นขบขึงเมืออ่านแต่กรวดก็ตรงกันข้าม ในตอนนั้นข้อความในหนังสือ Anna and the King of Siam และในหนังสือ The English Governess at the Siamese Court ผิดกันอยู่ และคงไม่ใช่ Margaret Landon ดอกผิดหากแต่งเดิมเข้ามาใหม่ ตามความเห็นของ Anna Leonowens ในต้นฉบับเดิมก็แท้มแอนนา เดียวโนเวนส์ เขียนขึ้นเล่าถึงความโอโง่งของพระที่นั่ง ของขุนนางข้าราชการที่หมอบเฝ้าว่ามระเบียบเรียบร้อยแต่ในฉบับที่รวบรวมขึ้นใหม่คือใน Anna and the King of Siam กล่าวถึงข้าราชการว่า "ทุก ๆ คนหมอบ ค่อยยืนพน ก้มหน้าก้ม บ่ายหน้าไปทางราชบัลลังก์

ทองคำทางท้ายสุดของท้องพระโรง พระเจ้าอยู่หัวประทับอยู่บนบัลลังก์ พระองค์ทรงมีพระลักษณะไม่สูงไม่ต่ำนัก พระวรกายค่อนข้างชบ มองดูแต่ไกลราวจะว่าทรงเครื่องด้วยแล้วไปด้วยทองคำ ขณะนั้นประทับขัดสมาธิอยู่บนราชบัลลังก์ โดยมีได้ไหว พระองค์แม่แทนอย ค่าย ๆ กับรูปสลักทองบนบัลลังก์ และเมื่อคอนแอนนาเข้าเฝ้าถวายคำนับตามประเพณียุโรปยังแถมกล่าวคติเตือนข้าราชการไทยอีกว่า ที่หมอบเฝ้าอยู่ด้วยความกตของ Margaret Landon อีกว่าเป็น "ศพนอนเหมือนสัตว์เดือยคานผู้นำส่งสารที่หมอบอยู่กับพื้น" แม้ข้อความเพียงเท่านี้ซึ่งในหนังสือ The English Governess at the Siamese Court เองไม่ได้พูดมาก Margaret Landon ก็พรรณนาเสียดยิบว่า ทงนี้ใช้อย่างอื่นเป็นเพราะปรารถนาจะให้เป็นที่น่าตื่นตาตื่นใจของชาวต่างประเทศผู้ไม่เคยเข้ามาเมืองไทยเท่านั้นเอง เป็นข้อความที่ Margaret Landon เขียนขึ้นเองตามอำเภอใจเพิ่มขึ้น เมื่อเป็นเช่นหนังสือเรื่อง Anna and the King of Siam จึงเป็นหนังสืออิงพงษาวดารที่หาความจริงได้ยาก และที่หาความจริงเท่าที่ร้อยละ ๗๕ นั้นเป็นไปอย่างไม่ได้แน่นอน

ในตอนนี้ได้บรรยายสภาพของวัดพระเชตุพน และวัดพระศรีรัตนศาสดารามไว้อย่างน่าสนใจ พูดถึงพระชนนในวิหารที่สร้างเสร็จใหม่ ๆ พูดถึงยักษวัดพระแก้ว ๆ และหลังจากการต้อนรับในพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย แหม่มเดวิดโนเวนดยังเล่าสืบไปว่าได้เข้าไปยังพระราชฐานชั้นใน กล่าวถึงข้าราชการ เจ้าจอม หม่อมห้ามด้วยความสนใจ และก็เหมือนฝรั่งอื่น ๆ ที่ไม่เข้าใจธรรมเนียมไทยที่คนเดินมากเมื่อได้ทราบว่ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีราชโอรสธิดาถึง ๖๗ พระองค์

มีข้อความในหนังสือที่ควรสนใจในพงศาวดารอยู่หลายตอน มีอาทิคือเรื่อง การสร้างพระนครวัด จึงหวัดเพียรว่า ใช้คนถึง ๕๐๐ เรื่องการสร้างวัดราชประดิษฐ์

เรื่องงานพระเนรมิตของเจ้านายฝ่ายในก็ได้เรื่องได้ราว กับเด่าถึงโชนกลางแปลง อย่างไม่สู้จะเข้าใจแจ่มแจ้งนัก เด่าถึงการโปรดประพาสหัวเมือง เด่าถึงกิจการทหาร และได้พูดถึงความมุ่งหมายของฝรั่งในเรื่องการขยายแผ่อำนาจมาทางตะวันออกไกลนี้ ว่าฝรั่งประสงค์มุ่งหวังที่จะได้ไทยไปเป็นของฝรั่งเสียแล้วแต่เคยคิดศรัทธารบ

ที่ ๓๗

ในเมื่อกล่าวถึงการงานที่แอนนาได้รับมอบหมายให้กระทำกับ จุก ๆ จิก ๆ อย่างผู้หญิงบ้าน ในตอนต้นนั้นว่ามาอยู่เปล่า ๆ ไม่มีงานทำนึ่ง ๆ นอน ๆ เบื่อว่ารออยู่เฉย ๆ ถึงต้องตื่นเต็ม ๆ ครั้นเมื่อได้ทำงานเข้าจริง ๆ ก็บ่นว่างานมาก เงินเดือนน้อยได้เพียง ๓๐๐ เหรียญเท่านั้น เข้าใจให้สอนราชโอรสราชธิดา กลางวันสอนเจ้าจอม คำใช้แปลหนังสือ แต่งจดหมาย ตึก ๆ เม็ดมายังปลดกลมาเข้าใจอ่านหนังสืออีก ฯลฯ คำพูดกล่าวถึงงานพูดอย่างน้อยใจ และที่สำคัญที่สุดนั้นบ่นว่า ทรงเป็นพระเจ้าแผ่นดินทขุเหนียว รบเงินเดือนชนกไม่ให้ และไม่ใช้ไม่ให้แปลอย่างหาเรื่องพาดพาดต่าง ๆ อีกด้วย งานที่แอนนาเล่าว่าต้องทำนั้น ว่าต้องเขียนหนังสือถึง เซอร์ยอห์นเบาว์ริง เบริดแห่งแคว้นคอน เสนาบดีกระทรวงต่างประเทศของอังกฤษ และที่ต้องมีไปมาเสมอ ๆ ก็ คือสมเด็จพระราชินีนาถวิกตอเรียแห่งบริเตนใหญ่ เพราะทรงสนิทสนมกับพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมาก กับกล่าวว่าแม่พระราชดำเนินแสดงความเคารพต่อพระราชหฤทัยเมื่อคราวเจ้าชายอัลเบิร์ตสิ้นพระชนม์ แอนนา ก็เป็นผู้เขียนนอกจากนี้ยังกล่าวถึงเรื่องการติดต่อกับอเมริกา ว่าได้เขียนจดหมายถึงประธานาธิบดีอบราฮัม ลินคอล์นในเรื่องที่จะส่งช้างไปแพร่พันธุ์ในสหรัฐอเมริกาอีกด้วย

เรื่องที่ได้นำความมาเล่าส่วนใหญ่ Margaret Landon ได้คิดมาจากหนังสือเรื่อง The English Governess at the Siamese Court ซึ่งเป็นเรื่องที่เขียนขึ้นจากเค้าความจริงซึ่งหม่อมเจ้านิเวศน์ได้ประพันธ์ด้วยตนเอง ส่วนในตอนที่ถูกกล่าวต่อ

ไปนคอตงตงเตบตท ๓๘ ในหนังสือเรื่อง Anna and the King of Siam นั้น เป็นเรื่องราว ๆ ราว ๆ ด้วยเป็นเรื่องเกี่ยวกับกิจการภายในพระราชฐานที่เอามาประคิด ประคอกกันเข้า และส่วนใหญ่เขียนนึกวาดภาพเอาเอง เพราะหม่อมเดียวโนเอนด์คง จะไม่ได้เคยเข้าไปภายในพระราชฐานและพระบรมมหาราชวังชั้นในบ่อยนัก เพราะเท่าที่ สังเกตเห็นเมื่อพูดถึง “ในวัง” และ “ชาววัง” แล้วพูดไม่ค่อยถูกเรื่อง ที่จับได้ว่า ไม่น่าจะเป็นจริงนั้นเป็นเพราะเผชิญผู้วิจารณ์เรื่องนี้ เป็นผู้รู้แผนที่ภายในบริเวณพระ บรมมหาราชวังเป็นอย่างดี ต่พอที่จะจับได้ว่าหม่อมเดียวโนเอนด์เขียนไม่ถูก ด้วยเหตุ หนึ่งนอกจากจะได้ศึกษาเรื่องราวจากพงศาวดารและโบราณคดี แล้วยังเคยได้รับการอบ รมอยู่ในพระบรมมหาราชวังมาเป็นเวลานานร่วม ๓๐ ปี เคยเข้าออกออกในอยู่เสมอ แม้พระบรมมหาราชวังครั้งกระโน้นจะยังมีสิ่งก่อสร้างน้อยกว่าในสมัยหลัง ๆ ก็คงจะไม่ มีสภาพเปลี่ยนแปลงไปมากนัก อีกประการหนึ่งหม่อมเดียวโนเอนด์ หรือ แอนนา นางเอกในเรื่องก็เป็นชาวต่างประเทศ แม้จะเป็นครูผู้ถวายอักษรเจ้านาย จะเข้าออก ออกในได้ ก็คงเข้าได้เป็นเวลายาว ไม่ใช่หนักอึ้งเข้าก็เข้า ออกก็ออกได้ตามอำเภอ ใจ และยังในยามวิกาลดังที่ปรากฏในเรื่องว่าแอบเข้าไปเยี่ยมเจ้าจอมที่ถูกขังนั้นดูไม่ สัมเหตุสมผล เพราะการเดินถนนในวังในยามวิกาลเช่นนั้น จำจะต้องถือไฟเดินไป ด้วย หากไม่จะถูกพวกโหดจับทำนองเดียวกับตำรวจจับรถในถนนที่ไม่จุดไฟในยามค่ำ กันฉะนัน

ในบทที่ ๓๘ ของหนังสือ ได้พูดถึงคุกในพระบรมมหาราชวัง ซึ่งนอก จากกรมสันตมพลเรือนซึ่งอยู่นอกแล้วก็มีคำดาเป็นคุกขังของฝ่ายในอีกด้วยลักษณะ ของคุกในเรื่องของแอนนาเพราะเป็นคุกมืด เรียกว่า Dungeon พรรณนาว่าขุดลงไป ใต้ดินลึก เป็นที่ขังพวกเจ้าจอมหม่อมห้าม และว่า เจ้าจอมที่ถูกขังอยู่นั้นมีเจ้าจอม ชื่อนกดิน (Hidden Perfume) เจ้าจอมทับทิม เจ้าจอมช้อย และ ๆ ด ๆ

ลักษณะของคุกไคตินที่เล่าในเรื่องของแอนนาว่าต้องลงบันไดไปหลายชั้น พนข้างล่างเป็นโคลน มีกระดานวางอยู่สองด้านแผ่นเหยียบเข้าเคอะแอะ ความขวนขวาย ๆ ก็เห็นได้ชัดว่าแท้จริงเอง เป็นความจริงไม่ได้ เพราะนอกจากไม่มีคุกไคตินในวังแล้ว พนในกรุงฯ เมื่อขุดลงไปก็ถึงบ้านคนอยู่เต็มไปดวยน้ำ เพราะเป็นลุ่มใคร ๆ ก็อยู่ และยังอยู่ใกล้แม่น้ำด้วยย่อมไม่มีที่สงสัย แต่แอนนาเล่าเพียงแะ ๆ เท่านั้น ไม่ได้เป็นการสมจริงเลย และยังว่านัยง่าว่า การเข้าไปเยี่ยมนักโทษสำคัญที่ต้องขังด้วยพระบรมราชโองการนั้นเยี่ยมได้ไม่ยากนัก เพียงคิดค้นบนเรือนผู้คุมเพียง ๒ บาทเท่านั้น ดูออกจะราคาถูกแะไม่คุ้มค่ากับทนายที่จะต้องถูกโบยเมื่อถูกจับได้เสียเลย แะดูเหมือนการเห็นแก่ได้เล็ก ๆ น้อย ๆ ของคนไทยเสียจริง ๆ

เมื่อพูดถึงคุกไคตินในวัง อันเป็นชื่อหนึ่งของความทารุณที่พระเจ้าแผ่นดินไทยในครั้นนพทศกรธา ก็ใครจะให้ความเห็นไว้ในหนังสือเล็กน้อย เพราะผู้วิจารณ์รับรองได้ว่าไม่มี แะขะรอยเหม็นเดียวโนเวนส์คงจะเคยได้ยินคำว่า "อุโมงค์" ในภาษาไทยซึ่งเป็นคำ ๆ หนึ่งที่ใช้เรียกสถานที่แห่งหนึ่งในวังเป็นแน่ แะเพราะเหตุที่ไม่คุ้นเคยกับ "ในวัง" จึงทำให้เหม็นเดียวโนเวนส์เข้าใจผิด แะเมื่อเข้าใจผิดแล้วก็ไม่มีใครรอง เช่นเดียวกับฝรั่งอื่น ๆ ที่อดรู้ แะแปลคำว่า "อุโมงค์" เป็น "คุกไคติน" แะผูกเรื่องลงในหนังสือ The English Governess at the Siamese Court แะหนังสือ The Romance in the Harem ให้มีคุกไคตินขึ้นจากคำว่า "อุโมงค์" นี แท้จริงบรรดาชาววังทั้งหลายย่อมรู้ว่า สถานที่ที่เรียกกันว่าอุโมงค์นั้นทำให้คุกไคตินหรือมีลักษณะเป็นคุกไคตินประการใดไม่ หากแต่เป็นชื่อของ "ลุ่ม" สำหรับชาววังเท่านั้น การฟังไม่ได้จับเอาไปกระเดียดของฝรั่งผู้มาอยู่เมืองไทยเพียงเวลาไม่กี่มากน้อยแล้วไปอวดว่ารู้เรื่องเมืองไทยดี วัฒนธรรมนิยมในราชสำนักเช่นนี้มิได้มีอยู่แต่ในหนังสือเรื่อง Anna and the King of Siam หรือเรื่องทเห่หม

เดียวโนเวนส์แต่งขนเท่านั้น ยังมีในหนังสือขนตรงแต่งขนอกมีใช้น้อย นายเดอเมซง เป็นฝรั่งด้วยกันเคยให้ความเห็นเรื่องนี้ไว้ในหนังสือเขียนขึ้นชื่อ Thai Tales Old and New ในบท Reflection และเกือบจะเป็นฝรั่งคนเดียวที่รู้เรื่องของไทยดีและ เขียนเป็นเรื่องราวขึ้นไว้ “ดวงวรรณคดี” จะได้นำเรื่องของนายเดอเมมา “ย่อย” ให้ผู้อ่าน “ดวงวรรณคดี” เห็นความคิดของฝรั่งที่หาอ่านได้ยากต่อไป

โครงเรื่องของ “แอนนา” ๕๕ เป็นเพียงแต่เหม่เดียวโนเวนส์เข้ามาเป็นครูสอนภาษาต่างประเทศ แล้วก็ได้เล่าเรื่องของเหม่เองไว้ในตอนต้นดังกล่าวมาแล้ว และเมื่อมาทำการสอนก็เก็บข้อเท็จจริงให้เห็นเกี่ยวกับประเพณีของไทยไว้หลายเรื่อง หลายอย่าง ประเพณีเหล่านั้นถูกบ้างผิดบ้างตามความเข้าใจของเหม่ เรื่องที่เล่าได้ดีที่สุดเห็นจะเป็นเรื่องโรงเรียนเจ้านายในพระบรมมหาราชวังอันเป็นบทที่ ๓๓ ซึ่งคัดลอกมาจากบทที่ ๘ ในเรื่อง The English Governess at the Siamese Court นอกจากนั้นก็มีเรื่องคนต่าง ๆ ของฝรั่งในพระคองของไทย มีพระได้กันต์ งานพระเมรุ งานเฉลิมพระชนมพรรษา ถวายพระพรต งานเกี่ยวกับศาสนา แต่ละเรื่องล้วนแต่ผิด ๆ พลาด ๆ ทั้งสิ้น แต่ขอจะโทษเหม่มหาได้ไม่เพราะเหม่เดียวโนเวนส์มาอยู่เมืองไทยเพียงเวลา ๕ ปีเท่านั้น ก็ย่อมได้เรื่องได้ราวตามความสังเกตการของชาวยุโรปไปบ้างอย่างรว ๆ รวง ๆ อย่างว่าแต่ฝรั่งที่มาอยู่เมืองไทยเพียง ๕ ปีเท่านั้นเลย แม่แต่คนไทยที่อยู่ในเมืองไทยมาตลอดชีวิตบางคนยังห้ามโอกาสที่จะรู้เรื่องราวแม้ภายในบ้านเมืองของตัวเอง และบางทีก็ผิดยิ่งไปกว่าฝรั่งเสียอีก ทั้งเพราะขาดความสนใจแม่ในเรื่องชาติของตัวเอง และยังกว่านั้นบางคนยังเอาความเห็นฝรั่งที่อาจผิด ๆ มายืนยันเป็นประเพณีไทยที่ถูกก็มี เรื่องพระคองต่าง ๆ ของไทย ยังเป็นพระราชพิธีด้วยแต่ยังเป็นเรื่องละเอียดละออมาก ไม่ต้องผู้อื่นแม่เจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติก็กระทำผิดบ่อย ๆ ดังจะเห็นได้จากหนังสือพระราชพิธี ๓๒ เดือน พระบาทสมเด็จพระจุลจอม

เกล้าเจ้าอยู่หัวมักทรงตกเคียนเจ้าพนักงานในข้อบกพร่องต่าง ๆ อยู่เนืองนิตย์

เรื่องทศวรรถ์ในความเหตุนิดของหนังสือ Anna and the King of Siam นั้นมอกหลายตอน มีเรื่องเจ้าจอมปราง เจ้าจอมวันเด็กอายุ ๓๖ ปีเป็นต้น เจ้าจอมคนนั้นภาพจารณาดีให้ถกวนจากเรื่องในหนังสืออื่นแล้ว มีลักษณะเป็นเจ้าจอมสาวอเมริกันมากกว่าเป็นเจ้าจอมไทย เพราะลักษณะแต่งตัวด้วยเสื้อผ้าอันดูดีนาคัดทรงผมและดวงหน้าอันจุมตมทักถ่วงถึงในหนังสือ Anna and the King of Siam ก็ดี ดูไม่สมกับที่จะเป็นหญิงไทยในสมัยเกือบ ๓๐๐ ปีก่อนโพ้นเดี่ยเลย เรื่องเจ้าจอมทับทิมซึ่งเขียนไว้อย่างพิสดารก่อกอและตลกคดมาจาก The Romance in the Harem หรือ The Romance of the Siamese ก็เป็นหญิงสาวชาวอเมริกันมากกว่าหญิงสาวชาวไทย

ก่อนที่จะผ่านไปจำจะต้องกล่าวถึงเรื่องไม่เป็นสาระอันมีอยู่ในหนังสือ โดยเพราะในเรื่อง ที่มีผู้แปลว่า จิตาเจ้าราชบุตร เจ้าจอมทับทิม เจ้าจอมฮ้อย เรื่องของระชอ เรื่องเจ้าหญิงเซียงใหม่ และเรื่องสาวชาวเขมร ฯลฯ ไล่ตั้งแต่กันน้อย เพราะทุกเรื่องที่มีอยู่ใน The Romance in the Harem นี้ มีอยู่ในหนังสือ Anna and the King of Siam ทั้งสิ้น แต่เรื่องแหม่มเดียวโนเวนส์เขียนขึ้นเองโดยใช้งานที่ตนกระทำอยู่นั้นเป็นโครงเรื่อง จับหญิงสาวเหล่านั้นมาเป็นลูกศิษย์ของตน ใช้ความดื้อรั้นดื้อเห็นเข้าประกอบเรื่อง วาดภาพภายในพระบรมมหาราชวังผิด ๆ ถูก ๆ ดังกล่าวแล้ว และพยายามแต่งถึงวิจิตรมานคนตามประเพณีโบราณของไทยไว้ในเรื่อง มีเรื่องการตอกเล็บ โขยดำมดืบ กรัดผ้าเท้าด้วยมีด ชงคูกได้ดิน จนขันที่ดังอย่างไฟทั้งเป็น รวมเรื่องเหล่านั้นเข้าไว้ในนิยายประโลมโลกที่เขียนขึ้นจากความจริงที่มีอยู่เพียงร้อยละ ๓๐ หรือไม่ถึง แล้วโอ้อวดว่ามีความจริงร้อยละ ๗๕ ดังกล่าวมาแล้ว ในเรื่องเจ้าจอมทับทิม ในบทที่ ๓๐ The Slave Tuptin และบทที่ ๓๓ The King's

Vengeance ซึ่งเป็นเรื่องท้ออกหน้าออกตามากกว่าเจ้าจอมคนหนึ่งชอบทบทวนเป็นเจ้า
 จอมสาว ซึ่งตามความจริงเจ้าจอมชอนในรัชกาลที่ ๕ ห้ามไม่ ว่าเป็นกรรมกร
 สร้างวัดราชประดิษฐ์ เป็นที่โปรดปรานมาก แต่เจ้าจอมนพไพล่ไปรักกับคนอื่นเสีย และ
 เมื่อถูกพรากมาชรักกับวชเป็นพระ และบวชเพียงเวลาไม่นานก็เป็นพระปลัดอย่าง
 รวดเร็ว มีหน้าซ้ายเป็นต้นกฐินของสมเด็จพระสังฆราช (ดำ) อีกด้วย และว่า
 พระปลัดชอบกับเจ้าจอมทบทม ๆ หลงใหลใฝ่ฝันไม่เป็นอันกินอันนอนถึงกับไปขอ
 ให้หม่อมเชยช่อ "พระปลัด" เป็นภาษาอังกฤษโดยที่ไม่ได้เป็นลูกศิษย์ที่เรียนภาษา
 อังกฤษกับหม่อมเชย และในที่สุดเลยแอบปลงผมแต่งตัวเป็นเงรตามพระที่เข้ามารับ
 บาดรในวังออกไป การรับบาศรนั้นว่าพระเจ้าไปรุ่มร่วมในพระบรมมหาราชวัง ไปตาม
 ที่อยู่ของเจ้าจอมวชฯ ฟังดูผิดกับประเพณีที่เคยเห็น คล้าย ๆ กับว่าในพระบรม
 มหาราชวังชนในชนใด ๆ ก็เข้าไปลอยชายอยู่ได้ และเมื่อตามออกมาภายนอกก็ร้องให้
 อยู่หน้าวัดราชประดิษฐ์ พระสังฆราชพบเข้าเลยเอาไปฝากพระปลัดไว้ นอนอยู่กับ
 พระปลัดหลายคืนพระปลัดก็ไม่รู้ว่าเป็นผู้หญิง แต่พระอนมารู้เพราะเห็นกระตามิตรีาย
 กับพระปลัด ฟังดูไม่สมเหตุสมผล และยังเล่าต่อไปว่าถูกลงพระราชอาญาให้เฆาะ
 เป็นทหน้าพระที่นั่ง คล้าย ๆ กับจะเป็นหน้าพลับพลาสูง ประชาชนมองดูกันอย่างแน่นหนา
 มีเบ้าแตรต้องราดามราคล้าย ๆ กับประหารพวกกนกการ เมืองสมัยการปฏิวัติในประ
 เทศฝรั่งเศสในภาพยนตร์ เรื่องเผาศนทงเป็นนเป็นเรื่องทปลาดอยู่และพระมหากษัตริย์
 ผู้คงแก่เรียนและทรงคุณธรรมอันสูง เช่นพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวหรือจะ
 ทรงกระทำเช่นนั้นได้ เป็นเรื่องที่ไร้สาระอย่างแท้จริง มีหน้าซ้ายในตอนท้ายเรื่องยัง
 กล่าววว่าพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าทรงเห็นว่าทำให้ผานเป็นความผิดของพระองค์เอง
 โดยที่คนทั้งต้องบริสุทธิอยู่จึงโปรดฯ ให้สร้างพระเจดีย์ต้ององค์ขึ้นไว้ที่ทงเขาทองเพื่ออุทิศ
 ให้แก่วิญญาณที่บริสุทธิในใคร ๆ ที่รู้จักพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวด้วยยอมเห็น

สดว่าเรื่องที่แอนนาเดวโนเวนส์ผู้เขียนและ Margaret Landon มาขยายความออกไป
 เป็นเรื่องที่ไร้ความจริง และที่น่าดีใจที่ฝรั่งในอเมริกาที่มีความคิด ที่ได้รับการศึกษา
 เช่น พวกนักหนังสือพิมพ์หาได้หลงเชื่อในเรื่องที่ฝรั่งเขียนขึ้นเพื่อหลอกคนโง่เขลาไม่
 หนังสือพิมพ์ชื่อ New Haven Register กล่าวว่า "นิทานเท่าๆ ที่เคย" หนังสือชื่อ
 New York Herald Tribune ว่า "เป็นเรื่องที่เชื่อถือไม่ได้ทั้งนั้น" และยังกล่าวหนักเชื่อ
 ไม่ได้เท่าที่เห็นชัด ๆ นักคัดลอกหนึ่งในหนังสือ "เจ้าจอมทบทม" ที่ผู้แปลมาออกทอด
 หนังสือคนกล่าวถึงเจ้าจอมผู้ได้ร่างอดีตทบทมของ และเมื่อถามถามว่า "ได้มาแต่
 ไท" ทบทมเดินทางไปทางพระที่นั่งจักรมหาปราสาทแล้วถวายบังคม เป็นเชิงว่าได้รับ
 พระราชทาน ขอบทเห็นผิดเพี้ยนคือ พระที่นั่งจักรมหาปราสาทเพ่งร่างในคอนปลาย
 รัชกาลที่ ๕ แต่เรื่องเกิดในรัชกาลที่ ๔ พระที่นั่งองค์นี้ยังไม่ได้สร้าง เรื่องพระที่นั่ง
 จักร ๖ จะหาอ่านได้จากหนังสือ "คอรุท" ซึ่งออกในรัชกาลที่ ๕ นั้นเอง

เท่าที่ได้พิจารณามาแล้วโดยตลอดสรุปย่อได้ว่า หนังสือเรื่อง Anna
 and the King of Siam นั้นเป็นหนังสือที่เขียนในด้านนวนิยาย เขียนในเชิงแนะนำ
 และชักชวนให้ผู้อ่านที่ไม่รู้ความจริงเชื่อถือได้ทั้งหมด และในเชิงจิตตาคับเรื่อง
 คัดลอกมาจากที่ต่าง ๆ แต่ความคืบหน้าจะหนักถึงหม่อมเดียวโนเวนส์ผู้แต่งหนังสือ
 เรื่อง The English Governess at the Siamese Court และหนังสือเรื่อง
 The Romance in the Harem ด้วย เพราะส่วนใหญ่เป็นด้านนวนิยายของหม่อมเอง
 แต่ในด้านดำเนินเรื่อง Anna and the King of Siam นั้นให้เป็นความดีของ
 Margaret Landon แต่เมื่อยกเอาหลักฐานและความจริงเข้ามาจับแล้วจะเห็นได้ว่า
 หนังสือเรื่อง Anna and the King of Siam ก็เป็นหนังสือประโลมโลกเรื่องหนึ่ง
 เท่านั้น เป็นหนังสือที่ไร้สาระ ไม่ใช่หนังสือหลักฐาน ที่จะเชื่อถือได้ทั้งทางประเพณี
 หรือทางใดก็ตามผู้เคยยกย่องกัน เป็นการแสดงว่าคนไทยเป็นชาติที่เบาเอื้อน เป็นชาติ

ที่เยี่ยมโลก ซึ่งตรงข้ามกับความเบาะจริง เป็นหนังสือที่ฝรั่งทรงเรื่องเมืองไทย ๆ
 ปรดา ๆ เขียนขึ้นเพื่อเป็นนิยายประโดมโลก สำหรับอ่านเล่นสนุก ๆ ในหมู่ฝรั่ง และ
 ถ้ายิ่งเขาทำเป็นภาพยนตร์เขาด้วยแล้ว ชาตินิไทยน่าจะได้รับความอับอายแก่ชาว
 โลกมากกว่าที่จะได้รับยกย่อง เพราะเป็นการแสดงวัฒนธรรมที่ไม่ใช่ของไทยจริง
 เป็นวัฒนธรรมที่ฝรั่งนึกคิดเขียนเอาเอง จะชวนให้เขาใจเมืองไทยผิดไปกว่าที่ควร
 เขาใจ ฉะนั้น จึงคิดสันว่าในประเภทความรู้ หรือถือเป็นระเบียบประเพณีอย่างใด
 หนังสือนั้นใช้หนังสือที่คนไทยควรจะยกย่อง เพียงถือได้ว่าเป็นหนังสือประเภทประโดม
 โลกสำหรับฝรั่งเล่นหนังสือเท่านั้น

หม่อมราชวงศ์ สุนนชาติ สวัสดิ์กุล

“ไชยณรงค์”

(ร้านนิสิตเก่าจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

มุมหนังสือตำรายิประชาธิปไตย ถนนราชดำเนิน

จำหน่ายอาหารฝรั่ง เครื่องดื่มต่าง ๆ

รับจัดการเลี้ยงอาหาร และน้ำชาทั้งในและนอกสถานที่

ประกาศร้อยแก้ว

วงวรรณคดีขอเชิญท่านผู้สนใจในการแต่งหนังสือส่งบทประพันธ์เข้าประกวดตามกติกาต่อไปนี้:-

๑. ให้เขียนเรื่องสั้น มีกำหนดความยาวไม่เกิน ๒ หน้ากระดาษของวงวรรณคดี

๒. เรื่องที่จะส่งเข้าประกวดนั้นจะเป็นทำนองไหนก็ได้ ไม่จำกัด แต่ต้องอยู่ในหลักเกณฑ์ต่อไปนี้:-

ก. เนื้อหาเรื่องราวทั้งหมดต้องเกิดจากความคิดของตนเอง ไม่ลอกเลียนบทประพันธ์ของคนอื่น ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

ข. เรื่องที่เขียนต้องให้มีความมุ่งจะแสดงเพียงข้อเดียว เช่น ความรัก ความหวัง, ความดอง, หรือธรรม

ค. บทประพันธ์นั้นต้องไม่ หยาบ โคน หรือทำให้เสื่อมเสียศีลธรรมอันดีของประชาชน

๓. ให้ส่งบทประพันธ์พร้อมทั้ง นามจริงและคำบดที่อยู่อย่างชัดเจนมายัง ๓๗ ซอยพญานาค ถนนเพชรบุรี พระนคร ภายในวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๔๘๘

๔. บทประพันธ์ที่ชนะการประกวดต้องเป็นลิขสิทธิ์ของวงวรรณคดี

๕. ค่าตัดสินของกรรมการที่วงวรรณคดีตั้งขึ้นเป็นค่าตัดสินเด็ดขาด

๖. รางวัลมีเพียง ๓ รางวัล คือหนังสือวงวรรณคดี ๖ เล่ม (หรือ ๖ เล่ม)

วงวรรณคดี

๖ เมษายน ๒๔๘๘

ในววรรณคดี

“ววรรณคดี” ฉบับนี้เป็นฉบับที่ ๓ นับแต่ได้ออกมาแต่ก็ได้รับการต้อนรับจากท่านนักศึกษาและนักหนังสือเป็นอย่างดี จำนวนสมาชิกของ “ววรรณคดี” ก็เพิ่มขึ้น “ววรรณคดี” ก็พยายามที่จะเสนอเรื่องให้เหมาะแก่ความประสงค์ของท่านผู้อ่านภายในวงที่ได้ออกได้ “ววรรณคดี” ขอขอบคุณท่านที่ได้ออกมาเพื่อส่งเรื่องมาขอทบทวน แต่จากข้อเลือกเฟ้นตามวสารของ “ววรรณคดี” ก่อน และขอชี้แจงว่าเรื่องของท่านที่ส่งไปเดิมนั้นมีอยู่อย่างหนึ่ง และผู้เขียนของ “ววรรณคดี” ก็พร้อมอยู่เสมอที่จะเขียนเรื่องทุก ๆ เรื่องของท่านผู้อ่าน

เนื่องด้วย “ววรรณคดี” เติมนอกในวันที่ ๖ เมษายน อันเป็นวันพระฤกษ์แห่งจักรพรรดิมหाराชาวงศ์ จึงได้อัญเชิญ “ลิลิตลัคนาง” พระนางสีดาของคือนที่ ๓ “กรุงรัตนโกสินทร์” พระนิพนธ์ในพระราชวังวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ อันเป็นตอนสำคัญที่เกี่ยวกับวันพระฤกษ์มาลงไว้ “ลิลิตลัคนาง” นี้เป็นเรื่องใหญ่มีทั้งโคลงฉันท์และกาพย์ แต่งตามคตินิยมแบบปัจจุบัน ยังมีเคยได้ลงพิมพ์โดย ท่านที่เคยอ่าน น.ม.ด. ในหนังสือต่าง ๆ จะได้พบคารมของ น.ม.ด. ในววรรณคดี “ลิลิตลัคนาง” นี้นางเรียกว่า “เตจงพ่ายฉบับกรมพิทยา” กล่าวถึงกรุงศรีอยุธยา กรุงธนบุรี และกรุงรัตนโกสินทร์ตามหลักฐานทางพงศาวดาร หากได้อ่านให้ละเอียดตลอดเรื่องก็น่าจะจัดให้อยู่ในชั้น “มหากาพย์” (Epic Poetry) เรื่องแรกของไทยได้ เป็นพระนิพนธ์ที่เร้าใจเรื่องสุดท้ายที่ทรงไว้ก่อนสิ้นพระชนม์ อันเป็นพระยานุรักษ์ให้เห็นชัดว่าแม้ในยามบ้านเมืองประสบอุปสรรคสำคัญยิ่งกว่าสมัยใด ๆ คำว่า “กวีฤๅแล้งแหล่งสยาม” ในหนังสือสมุทรโฆษนั้นยังเป็นความจริงอยู่เสมอ อนึ่ง “ววรรณคดี” ขอขอบ

พระคุณหม่อมเจ้าหญิงพรพิมลพรรณ รัชนี้ ในการประทานอนุญาตให้พิมพ์เรื่องฉบับเป็นอุปการะคุณซึ่ง “วงวรรณคดี” จะเต็มเต็มมิได้ และ “วงวรรณคดี” หวังว่า “ลิลิตด้ามกรง” ทั้งเล่มคงจะปรากฏแก่มหาชนเพื่อเฉลิมพระเกียรติ “มหากวี” ยุคใหม่ของไทยในไม่ช้า

“เดือนห้า” เป็นเรื่องของเดือนเมษายน ได้นำคำโคลงใน “ทวาทศมาส” ประกอบด้วยความรู้ในเรื่องพืชของเดือนนั้นมาแต่งไว้ด้วย เรื่องการร่างพระบรมรูปพระเจ้าแผ่นดินไทย ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ เป็นบทกวีที่ประณีตเรื่องหนึ่งใน ๕๐ เรื่อง ซึ่งกันนับว่าเป็นเรื่องที่เหมาะสม

“เสวยวิมลคต” ได้มีเมตตาจัดคัดวงวรรณคดี ถึง “พระเอกของข้าพเจ้า” มาเป็นกาน้ำดี แต่งถึงความรู้สึกครั้งแรกเมื่อท่านอ่านเรื่องพระอภัยมณีซึ่งแตกต่างกับความรู้สึกเมื่ออ่านอย่างนักภาษาในสมัยนั้น ความรู้สึกใหม่เป็นความรู้สึกที่หนักแน่นควรคำนึงถึง เพราะการชอบกวีของ “สุนทรภู่” นั้นหาอ่านได้ยากในหนังสืออื่น

“เมืองรอง” นักเขียนหน้าใหม่ของ “วงวรรณคดี” ได้เขียนเรื่อง “เจ้าแห่งไตรภูมิ” เป็นเรื่องอ่านเล่นที่ผู้อ่านเรียกขานจาก “วงวรรณคดี” แต่เป็นเรื่องอ่านเล่นที่หนัก การดำเนินเรื่องตามแนวของ John Bunyan ในเรื่อง The Pilgrim's Progress และเอามาปรับเข้าไตรภูมิพระร่วงของไทยเรานั้นเป็นความคิดที่น่าสนใจอย่างยิ่ง และเป็นพระยานิพนธ์ว่า แม้ “เมืองรอง” จะใหม่ก็จริงใหม่เฉพาะใน “วงวรรณคดี” เท่านั้น ถ้าท่านชอบเรื่องเช่น “วงวรรณคดี” รับรองว่าจะให้ท่านได้อ่านเล่ม “กุศลศรัทธาสุนทรภู่ทอง” ของเจ้า สดะเดทินี ผู้เอาใจใส่ในสุนทรภู่อย่างมีลุ่มลึกมากที่สุดเป็นเรื่องราวที่น่าอ่านน่ารู้ยิ่งมิใช่น้อย “สุภร ผลชวน” แม้จะจากพระนครไปอยู่หัวเมืองไกล ก็อย่าให้ไม่ละความพยายาม และวิดิยก็พึงอะไรๆ เป็นเรื่องเป็นราว

ไปหมด กระทั่งพังเสียงตะโพนเป็นเสียงของจังหวัดนนทบุรี ได้ประดิษฐ์ฉันทใหม่ตั้งมาให้
 “วงวรรณคดี” แบบหนึ่งให้ชื่อว่า “มัทนาท” คือมีจังหวะเหมือนเสียงตะโพนในวง
 รำไทน์ ช้อแปลกอีกชื่อหนึ่งของฉันทนทกก็มีลักษณะเป็นกลอน ๘ ด้วย ! และการ
 ประดิษฐ์ฉันทใหม่ นอกจาก “สยามมมณฉันท” แล้วก็มีผู้จะมีผู้ประดิษฐ์นัก เชิญ
 ท่านนักกลอนสังเกตไว้ “วงวรรณคดี” อาจให้มีการประกวดฉันทแบบใหม่นี้ก็ได้.

เรื่อง Anna and the King of Siam เป็นเรื่องค่อนข้างยาว แต่ก็ได้
 พิจารณาหนังสือในแง่ของนักพงศาวดาร นับเป็นการวิจารณ์หนังสือฝรั่งเขียนเผ็ด
 ร้อนและน่าอ่านอยู่ หม่อมราชวงศ์ สุนทราภักดิ์ ดุสิตกฤต นอกจากจะเป็นผู้ “บันทึก
 พระนิพนธ์สมเด็จพระบรมราชา” ให้แก่ “วงวรรณคดี” แล้ว “วงวรรณคดี” หวังว่าคง
 จะได้เขียนเรื่องทางพงศาวดาร และวรรณคดีไทยอันเป็นทางที่ถนัดให้ “วงวรรณคดี”
 เต็มค่อๆ ไปอีกด้วย

แผนกประกวดได้เปิดการประกวด “เรื่องสั้น” หวังว่าผู้สนใจคงจะ “ส่งนุก”
 กับ “วงวรรณคดี” ตามเคย และแทนที่จะให้รางวัลเป็นเงิน “วงวรรณคดี” เห็นว่าการ
 ให้เป็น “หนังสือ” จะเป็นเกียรติแก่ผู้รับมากกว่า เชิญท่านส่งเรื่องมาประกวด

บรรณาธิการ

๖ เมษายน ๒๔๘๘

==ววรรณคดี เล่ม ๔==

ออกวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๔๘๘

มีเรื่องสำคัญ คือ

ตัวอักษรไทย สมเด็จพระยาพิชัยราชนาถ

เอราวัณ ของ เมืองรอง

นิราศสุพรรณ ของ เจ้า สตะเวทิน

หนังสือเรื่อง The Passing Hours ของ Prem Chaya และ Alethea

ถวร้องเพลงได้ ของ เกษม

เรื่องของ "หิมาลัย"

ผลของการประกวดเรื่องสั้น

๑๓๑

ชีววรรณคดีได้ทีไหน

ชื่อได้ที

โรงแรมรัตนโกสินทร์ โรงแรมสุริยานนท์

ไชยณรงค์ อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย

อรวิทย์ ถนนเฟื่องนคร หน้าวัดราชบพิธ

นพเก้า ถนนบำรุงเมือง ตอนสะพานช้างโรงสี

เฉลิมกรุงสตอลต์ พัฒนาการสตอลต์

ร้านหนังสือ เฉลิมบุรี โอเดียน กระจังในสถานีรถไฟกรุงเทพฯ

ร้านหน้าวัดชีรพบาล ร้านชมพานิช ธนบุรี

และสุชาพานิช ประตูน้ำสระปทุม

หัวเมืองสังครัง ที่ ๑๗๗ ซอยพญานาค ถนนเพชรบุรี พระนคร

เครื่องสำอางของ “พวงเล็ก”

●
แป้งผัดหน้า
เบย์รัยควินิน
แป้งน้ำ
เคลือบขี้ผึ้ง
แวนนิชขี้ผึ้ง
แอสโตรินเย็นโลชั่น
รุธทาแก้ม

●
มีจำหน่ายทั่วๆ ไป ที่ร้านและทั่วไป ขอ
รับรองคุณภาพคงเดิมทุกอย่าง

อร วิณฑ์

หน้าวัดราชพิธ, เมืองนคร โทร. 22588

